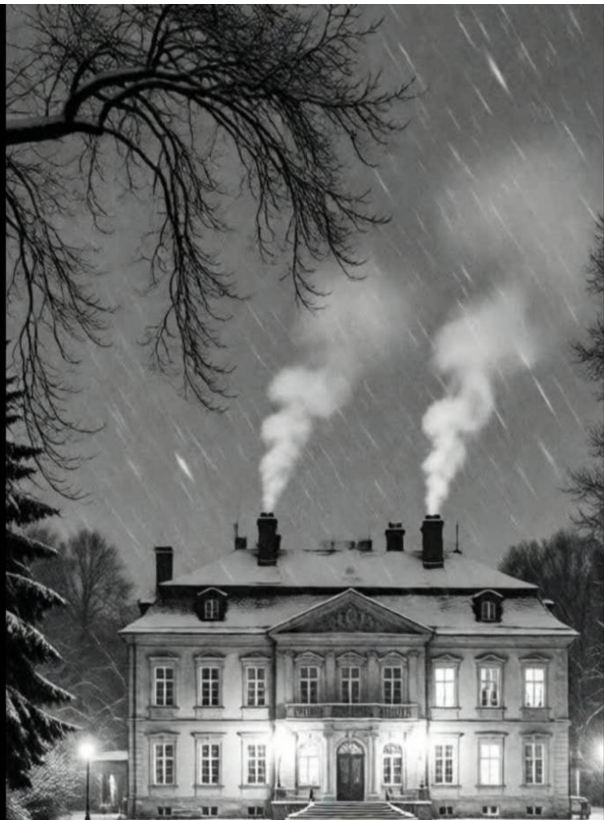

***Багдана Забурская
Калі асядзе пыл.***

Богдана Забурская Каля асядзе пыл.

<https://litres.ru/74165724>

SelfPub; 2026

Аннотация

Што хавае старая шкатулка з прабабулінай спадчыны, якая чакала свайго часу чвэрць стагоддзя? Старадаўнія кнігі на беларускай лацінцы, срэбнае распяцце і алоўкавы шырф на палях... Для Божэны і яе сястры Ядзі гэтая спадчына становіцца пачаткам небяспечнага падарожжа ў мінулае закінутага маёнтка «Струмень». Яны шукаюць зніклую ў 1946 годзе цудадзейную ікону, але запускаяць ланцуговую рэакцыю, якая руйнуе іх уласны спакой.

Божэна верыла ў свой «ледзяны разлік» і прагматычны розум архітэктара. Яна думала, што ідэальна ведае свайго мужа — уплывовага, стыльнага і кахаючага Анжэя. Але таямніцы прабабулі сустракаюцца са злавесным досье з мінулага яе мужа. Хто ён — паспяховы застройшчык альбо горды «Ваўчаныя» з прытулку, які прайшоў праз пекла СІЗА? Калі на сцэне з'яўляецца вар'яцкі праўнук чэкіста-забойцы, гульня ператвараецца ў смяротны трылер. Цяпер, каб выратаваць каханне і ўласныя жыцці, Божэне давядзецца ўзламаць галоўны код — код абсалютнага даверу.

Богдана Забурская

Каля асядзе пыл.

Калі асядзе пыл.

ГЛАВА 1 Выпадковасць.

— Ну, вось і прыехалі! — раздратавана ляснуў па рулі Анжэй.

Мужчына выбраўся з машыны ды палез пад капот. Праз некалькі хвілін да яго далучыўся яшчэ адзін пасажыр чорнай Audi. У машыне засталіся дзве дзяўчыны. Пасядзеўшы трохі, адна прапанавала:

— Можа, таксама паглядзім?

І вось, над капотам схілілася ужо чатыры галавы. Нутро аўтамабіля разглядалася яшчэ доўга, пакуль Анжэй, трасучы у паветры вынятай з глыбінь машыны дэталю, не паведаміў:

— Прыехалі!

Адна з дзяўчат паглядзела пад капот, потым на дэталю ды зноў пад капот.

— Ядзя, не гіпнатызуй ты яе, — пасміхнуліся мужчына, — не дапаможа. Усё адно не паедзе.

— Можаш ты сучешыць, — адгукнулася дзяўчына. — І што мы цяпер будзем рабіць?

На тварах пасажыраў гаротнай Audi з'явіўся выраз крайняй заклапочанасці.

— Янек, падай мне тэлефон. Паглядзім, дзе мы хоць знаходзімся.

Хлопец знік у салоне аўтамабіля. Пратлуміўшыся хвілін пяць, ён нарэшце знайшоў смартфон ды працягнуў яго брату. Уся чацвёрка, так сама як толькі што разглядала змесціва капота, уставілася у мапу.

— Да Бела-Падляскі кіламетраў пяцьдзясят. Без таксі або

эвакуатара не дабяромся. А вось да вашай радавой сядзібы усяго нейкіх пяць-шэсць, — падумаўшы, сказаў Янек, саркастычна вылучыўшы словазлучэнне «радавая сядзіба». — Цалкам можна дайсці пешшу. Так будзе прасцей: пакуль да-тефануемся да сэрвісу, пакуль яны прыедуць... Так да ночы пратарчым на дарозе.

Пачуўшы пра тое, што падарожжа можа працягнуцца толькі сваім ходам, маладыя людзі дружна паглядзелі на ногі адной з дзяўчат. Бажэна і сама зірнула на уласныя канечнасці. На маленькіх ступнях красаваліся вытанчаныя бэжавыя басаножкі на даволі высокім абцасе.

«М-да, — падумала яна, — *штосьці мне не вельмі хочацца падарожнічаць*».

— А машына? — тут жа выпаліла яна. — Янек, ты ж не пакінеш сваю ляльку проста на трасе? А раптам заўтра не знойдзеш ад яе, а ні рожак, а ні ножак?

Выраз твару хлопца пачаў імкліва змяняцца, у вачах з'явілася сусветная туга. Відавочна, ён уявіў, як цёмнай ноччу бязлітасны згоншчык выкрадае яго каштоўную малую ды вязе яе у зусім невядомым накірунку.

Сваю машыну Янек абажаў. Больш за яе мужчына кахаў толькі сваю жонку — Ядзю ды сына. А тая усім сваім выглядам давала зразумець, што не збіраецца тырчаць тут чорт ведае колькі часу праз кучу жалеззя. Выбар, перад якім лёс паставіў Янека, быў занадта жорсткім.

— Ну што мы вырашаем? — спытаў Анжэй, не вытрымаў-

шы пакут брата. — За кіламетр адсюль ёсць невялікая вёска. Дакаціць да яе машыну нам цалкам па сілах, а там няхай з ёй хлопцы з сэрвіснага цэнтра разбіраюцца. Усё ж лепш, чым да ночы чакаць тут. Заадно паглядзім, ці можна там дзе-небудзь пераначаваць, а раніцай вырашым, што будзем рабіць далей. Калі не, тады і будзем думаць.

Бажэна зноўку паглядзела на свае ногі. Не, безумоўна, ісці пешшу, няхай і усяго кіламетр, ёй не хацелася.

Анжэй, перахапіўшы позірк жонкі, уздыхнуў:

— Сядайце у машыну.

Абедзве дзяўчыны тут жа занялі свае месцы. Ехаць такім чынам было даволі нудна, але, перапоўніўшыся спачуваннем да сваіх мужоў, яны сядзелі ціха, заняўшыся кожная сваімі думкамі.

«Можна, Ядзя і самрэч мела рацыю? Не варта было ехаць у такую глуш. Паехалі б адначыць куды-небудзь у Італію ці на Кубу», — думала Бажэна. Але ж не, вельмі ёй хацелася убачыць «Струмень». *«Дарэчы, цікава, чаму Казімір менавіта так назваў сваю сядзібу?»*

Першы раз пра «Струмень» Бажэна пачула ад сваёй прабабулі. Даўно, яшчэ у раннім дзяцінстве. Бацькі, якія абодва тады працавалі, часта пакідалі іх з сястрой пад наглядом прабабулі, а тая займала дзяцей рознымі гісторыямі. Зараз Бажэна ужо сумнявалася: распаўядала гэтыя гісторыі бабка ім з сястрой ці проста згадвала сваё мінулае. З прабабуліных

расповедаў Бажэна памятала вельмі няшмат: нейкія урыўкі, якія то складаліся у нешта агульнае, то зноўку разліталіся на кавалачкі.

Але вось расповеды аб «Струмені» чамусьці запамніліся асабліва ярка. Можа, таму, што прабабка згадвала аб сядзібе даволі часта, а можа, і па нейкай іншай прычыне — гэтага дзяўчына не ведала. Але адно Бажэна ведала дакладна: прабабуля вельмі жадала павярнуць сядзібу назад, сям'і. Вось толькі чаму прадзядуля з жонкай пакінулі родныя месцы ды як апынуліся у Саюзе, дзяўчына не ведала ці не памятала. Хаця і спрабавала праясніць гэты момант. Але прабабуля да таго часу ўжо памерла, прадзядулю жывым Бажэна наогул не заспела. Дзядуля таксама памёр, калі яна была яшчэ зусім дзіцем, а бацька і сам нічога толкам не ведаў.

Увогуле, усё гэта так і забылася б, калі б не выпадак.

Некалькі месяцаў таму Анжэю спатрэбілася набыць дзяльніцу зямлі. Вось тады, яна і натрапіла на інфармацыю аб продажы у Падляшшы аднаго надзелу. Для Анжэя гэты надзел цікавасці не меў, але чамусьці выклікаў інтарэс у самой Бажэны. Навошта ёй спатрэбіўся гэты кляпцік зямлі, ды яшчэ і у самай глыбінцы Падляшша, дзяўчына і сама не ведала, але усёж-такі адправіла запыт на атрыманне больш падрабязнай інфармацыі.

Калі Бажэна атрымала адказ на свой запыт, сказаць, што яна была здзіўлена — не сказаць нічога. У справаздачы пісалася наступнае:

«Зямельны надзел такога ды такога памеру. На дзяльніцы знаходзяцца: парк, копанка ды гэтак далей. Будынак у два паверхі, з такой ды такой агульнай плошчай. Пабудаваны у першай палове дзевятнаццатага стагоддзя. З пяцідзсятых гадоў дваццатага стагоддзя выкарыстоўваўся як муніцыпальны прытулак для дзяцей з асаблівасцямі псіхафізічнага развіцця. Але у сувязі з аддаленасцю ад цэнтраў ваяводства ды паветаў у 1987 годзе прытулак быў зачынены. З 1995 года надзел змяніў некалькі уладальнікаў, але так і застаўся закінутым».

Але усё гэта было малацікава, а вось далей... Апошнім уладальнікам сядзібы да нацыяналізацыі у 1946 годзе з'яўляўся нейкі Ежы Старжэцкі, 1910 года нараджэння.

Бажэна глядзела на тэкст ды не верыла сваім вачам: Ежы Старжэцкі — яе прапрадзед! А сядзіба, атрымліваецца, — «Струмень». Той самы «Струмень», у які так марыла да апошняга дня свайго жыцця павярнуцца яе прабабуля.

Потым быў званок бацькам у Варшаву, размова з Анжэем. Доўгія умаўленні, тлумачэнні, заўвагі ды іншае, іншае, іншае. Усе яны, у тым ліку і сама Бажэна, лічылі: укладацца зараз у маёмасць у памежжы – такая сабе ідэя. Тым не менш, патраціўшы безліч часу ды сіл, Бажэна усё ж стала уладальніцай сядзібы. «Струмень» стаў для яе падарункам да дня нараджэння. Праўда, калі быць да канца шчырай, Бажэне належала толькі палова, другая дасталася яе сястры.

Гаротная Ядзя ніяк не магла зразумець, навошта ёй ней-

кі стары дом ды кавалак зямлі у чорта на рагах. Але нарэшце, справядліва палічыўшы, што «дараванаму каню у зубы не глядзяць», супакоілася. Анжэй ды Янек, палічыўшы, што «чым бы дзіцяці ні цешылася, абы не...», успрымалі усё, што адбываецца, даволі спакойна.

А вось Бажэна была шчаслівая. Ёй да нервовай дрыжкаў хацелася пабачыць радавую сядзібу на свае вочы. Адзінае, што яе спыняла, дык гэта здача праекта — у дзяўчыны заставаліся яшчэ няскончаныя працоўныя справы. Ды і Ядзя не магла вось так адразу усё кінуць. Таму паездку прыйшлося адкласці да чэрвеня.

Бажэна збірала валізу, калі пачула званок свайго мабільнага тэлефона. Дзяўчына азірнулася па баках у пошуках мабільніка.

— Вось, халера, куды я зноў яго дзела?

Тым часам музыка гучала усё настойлівей.

— Так тэлефанаваць можа толькі Ядзя.

Бажэна зачыніла вечка валізы, гук тут жа стаў цішэй. Дзяўчына прыслухалася, зноў адчыніла валізу ды пачала выкладаць рэчы. Па законе падласці, тэлефон апынуўся на самым дне. Зірнуўшы на дысплей, яна уздыхнула: так і ёсць, тэлефанавала Ядзя.

— Звярніся у Арганізацыю грамадскага блага, — пачула Бажэна з дынаміка.

— Навошта? — здзівілася яна.

— Для таго, каб табе слыхавы апарат выдалі. Глухім жа

належыць, — бушавала Ядзя. — Тэлефаную табе дзесяць хвілін, а ты...

— Навошта?

Ядзя апяшыла ды замаўчала, а праз некалькі секунд, супакоіўшыся, спытала:

— Што «навошта»?

— Тэлефануеш навошта? — спытала старэйшая сястра.

— Ах, гэта! Паслухай, ты умовіла Янека ды Анжэя паехаць з намі?

— Не зразумела! А яны хіба едуць? Але чаму?

— Чаму, чаму! Вось прыедзе твой любы дадому, у яго спытаеш.

— А ты, сястрычка, у мужа спытаць не магла?

— Янек бурчыць нешта наконт таго, што яны даўно не адпачывалі, а адпачынак на прасторах роднай прыроды — гэта проста цудоўна. Ды яшчэ — што будзе вельмі сумаваць, таму не можа адпусціць мяне адну.

— Паслухай, хутка павернецца Анжэй, я з ім паразмаўляю ды патэлефаную табе.

Не паспела Бажэна адключыць тэлефон, як пачула скрытанне ключа у замкавай шчыліне. Праз пару хвілін у спальню увайшоў муж. Мужчыне хапіла аднаго позірку, каб зразумець: жонка ужо усё ведае. Ён прысеў на ложак, абняў маладую жанчыну ды спакойна прамовіў:

— Таму што я кахаю цябе і не жадаю надоўга заставацца

адзін.

Потым Анжэй доўга ды упарта тлумачыў Бажэне, што і яна не можа без яго. Пасля такіх аргументаваных тлумачэнняў ёй не засталося нічога іншага, як пагадзіцца з довадамі мужа.

Анжэй адправіўся у душ. А Бажэна, падумаўшы, што муж, хутчэй за усё, галодны, нехаця паднялася з ложка. Толькі надзеўшы халацік, яна узгадала, што абяцала патэлефанаваць сястры. Адправіўшы у мікрахвалёўку вячэру для мужа, яна набрала нумар Ядзі.

— Няхай едуць, — задаволена прамуркатала сястра у слухаўку.

З чаго Бажэна зрабіла выснову: спосабы пераканання у іх мужоў прыблізна аднолькавыя. Ну нездарма ж яны браты.

Бажэна ды Анжэй яшчэ спалі, калі пачуўся званок у дзверы. Прыехалі Ядзя з мужам. Дзяўчына ледзь паспела адчыніць дзверы, як міма пранёсся руды ураган у асобе яе пляменніка. Трохгадовы Хенрык з крыкам заскочыў на рукі Анжэю, які з'явіўся у канцы калідора. Па незразумелай прычыне у іерархіі усіх сваіх сваякоў дзіця ставіла дзядзьку на другое месца. Магло бы і на першае, але там безраздзельна валадарыла бабуля, да якой, да бурнай радасць хлопчыка, яго і адпраўлялі на час ад'езду бацькі.

Запрасіўшы усіх у гасцёўню, Бажэна накіравалася на кухню. Она уключыла чайнік, узяла вазачку з цукеркамі ды печывам, павярнулася да гасцей ды пацікавілася:

— Што гэта вы так рана?

— Як гэта што? Трэба ж яшчэ дамовіцца, калі мы выязджаем ды на чыёй машыне. Вашы «электрычкі» адпадаюць адразу, — катэгарычна заявіў Янек, размясціўшыся за сталом.

— Гэта яшчэ чаму? — пакрыўдзілася за сваю машынку Бажэна.

— Таму што ты даедзеш на ёй да першай калюжы, у якой яна паспяхова і патоне, — з'едліва заўважыў сваяк.

— Тады паедзем на пазадарожніку Анжэя, ён нідзе не патоне.

Анжэй кіўнуў. Яму, мяркуючы па усім, наогул было усё роўна, на чым ехаць. Мужчына захапляльна бавіўся з пляменнікам, які да гэтага моманту з'еў усе цукеркі ды старанна маляваў запэцканымі у шакаладзе рукамі на ціхотцы дзядзькі выявы у стылі Казіміра Малевіча.

— А мая машына? — расхвалываўся Янек. — Я яе адну не пакіну!

— Янек, ты упэўнены, што табе варта было жаніцца на Ядзе? Узяў бы шлюб са сваёй «Аўдзі» ды быў бы шчаслівы.

Калі у спрэчку збіралася уступіць ужо Ядзя, каб разрадзіць абстаноўку, загаварыў Анжэй:

— Якая розніца, на чым ехаць? Калі Янеку так хочацца, паедзем на яго машыне.

Астатнія згодна кіўнулі.

Пасядзеўшы у гасцёўні яшчэ каля гадзіны ды вырашыўшы усе пытанні, звязаныя з паездкай, Ядзя з мужам сталі збірацца дадому.

— Тады, заўтра гадзінкам да дзевяці мы заедзем за вамі,
— яшчэ раз удакладніў Янек.

У аўторак, да абеду, яны былі ужо у прыгарадзе Варшавы, дзе знаходзіўся дом бацькоў дзяўчат. Круг атрымаўся прыстойным, але паколькі Ядзя не хацела везці сына невядома куды, прыйшлося спачатку заязджаць да старэйшага пакалення.

Пасёлак сустрэў іх афрыканскай спёкай. Старыя сосны, якія з усіх бакоў атачалі дамы, сяк-так абаранялі жыхароў ад невыноснай спёкі ды цягучага, як марыва, паветра. Яркае ліпеньскае сонца хоць і спрабавала забрацца у дворыкі, але блыталася у раскідзістых вяршынях, нібы у сетках. Зялёныя кроны дрэў, рознакаляровыя галоўкі кветак, адурэлыя ад спёкі галубы, змучаныя людзі ды нават асфальт, які плавіўся пад коламі машын, — усё жадала аднаго: дажджу ды хоць трохі прахалоды. Лета у гэтым годзе выдалася на рэдкасць гарачым.

Машына спынілася перад брамай. Тая расчынілася нібы сама па сабе, нібыта даўно чакалі гасцей. Audi плаўна пакацілася па асфальтаванай дарожцы да дома.

На ганку стаяў пан Станіслаў уласнай пярсонай, што было

вельмі нечакана. Бо бацька дзяўчын ніколі не прапускаў працоўных дзён. Нават на Каляды ён абавязкова, хоць на гадзіну, заязджаў у пусты офіс сваёй кампаніі. Дзяўчаты добра памяталі: бацька заўсёды шмат працаваў. У адваротным выпадку эмігрант проста не змог бы забяспечыць годны узровень жыцця для жонкі і дзяцей.

ГЛАВА 2 Загадка закінутага маёнтку.

— Прыехалі, — стомлена выдыхнуў Анжэй, уладкоўваючыся на месцы кіроўцы. — Зараз адпачнем ды пойдзем шукаць начлег.

Бажэна азірнулася вакол — вёска ёй, безумоўна, спадабалася.

Ціхае, акуратнае месца, такое тыповае для усходу Польшчы. Тут усё дыхала статечнасцю ды гаспадарлівасцю. Невялікія драўляныя хаткі з пафарбаванымі яркімі фарбамі ва-коніцамі стаялі у цені садоў, атачоныя акуратнымі плотамі. Яны цешылі вока плямамі кветнікаў ды вымеценымі стужкамі пясчаных дарожак.

Рэдкія мінакі, у асноўным сталага узросту, з цікаўнасцю паглядалі на незнаёмую машыну ды, нічога не кажучы, ішлі па сваіх справах.

У сотні метраў ад месца, дзе спынілася машына маладзёнаў, на высокім пагорку грозна ды велічна высіўся касцёл. Высокі, з чырвонай цэглы будынак глядзеў на жыццё вёскі вузкімі прарэзамі вокнаў. Сонца залаціла вострыя шпілі вежаў, ствараючы чароўны арэол, які ахутаў касцёл, нібы пакрывала.

— Прыгожа, — прамовіла Ядзя, любуючыся храмам. — Можа, падыйдем, паглядзім бліжэй?

— Пасля. Спачатку неблага было бы знайсці, дзе нам правесці ноч, а ужо потым будзем вывучаць мясцовыя славутасці. Дарэчы, як вы мяркуеце, у каго можна спытаць? — пацікавіўся Янек.

— А ты спыні каго-небудзь ды спытай, дзе тут найбліжэйшы пяцізоркавы гатэль.

— Бажэна, вось адкажы мне: як цябе з тваім языком муж трывае? — не застаўся у баргу Янек.

Толькі Бажэна збіралася годна адказаць — у спрэчку умя-

шлася Ядзя.

— Янек, каханы, у вёсцы усе навіны можна даведацца толькі у адным месцы — у краме.

Пошук мясцовага гандлёва-забаўляльнага цэнтра заняў трохі часу. Трэба адзначыць, «цэнтр» быў цалкам прыстойным. Вялікае памяшканне, па перыметры якога цягнуліся паліцы з таварамі, адгароджаныя ад пакупнікоў прылаўкамі. Асартымент, вядома, быў больш бедным, чым у звыклых маркетах роднага Любліна, але неблагім.

За прылаўкам захапляльна балтала па тэлефоне прадаўшчыца — жанчына нявызначанага узросту ды выбітнай фігуры (у добрым сэнсе гэтага слова). Выконваць свае прафесійныя абавязкі яна відавочна не спяшалася, не звяртаючы на увашэдшых, роўным лікам ніякай увагі.

— Пані, — паклікаў яе пасля пяціхвіліннага чакання Янек.

Прадаўшчыца нарэшце азірнулася, акінула мужчыну такім позірам, нібы да найвысакароднейшай пярсоны звярнуліся апошнія халопы. Зрэшты, разгледзеўшы пакупнікоў лепей ды ацаніўшы як фінансавыя магчымасці, так і знешнія дадзеныя абодвух мужчын, яна змяніла гнеў на міласць.

Пакуль Янек ды Анжэй спрабавалі даведацца што-небудзь аб начлезе, Ядзя ды Бажэна вывучалі асартымент, прыкідваючы, чым яны будуць сёння вячэраць.

Разважанні дзяўчат былі перапынены варкаваннем, што даносілася з боку прылаўка:

— Ну, ці можаце зняць у мяне, — казала прадаўшчыца.

Бажэна паглядзела на працоўніцу гандлю, і у яе галаве з'явіліся некаторыя сумневы: што, уласна, тая прапануе зняць?

Пераглянуўшыся, сёстры накіраваліся да мужэй.

Не, не тое каб Бажэна паталагічна раўнавала Анжэя, вядома, яна яму давярала, но пачуццё уласніка не дазваляла прайсці міма такога абуральнага факту.

Тым часам Ядзя, якая відавочна падзяляла меркаванне сястры, звярнулася да мужа:

— Янек, вы хутка?

На твары прадаўшчыцы зноў змяніўся выраз: зараз Ядзя ды Бажэна адчулі сябе не проста халопкамі, а халопкамі, жабрачкамі ды пракажонымі у адной асобе.

Жанчына ж, страціўшы усякую цікаvasць да пакупнікоў, зноў занялася тэлефонам.

— Ну і што ж вы даведаліся? — спытала Ядзя, як толькі яны выйшлі з дзвярэй крамы.

— Наступнае: на ускраіне вёскі жыве нейкі дзед, пан Чэслаў. Ён кожнае лета здае пакоі гараджанам, якія прыязджаюць сюды адпачыць. Зараз пастаяльцаў у дзеда няма, так што варта паспрабаваць, можа пашчасціць.

Шчасце мела выгляд старажытнага, акуратнага старога, на галаве якога, нягледзячы на трыццаціградусную спякоту, красавалаўся футравы капялюш.

Не паспеў Анжэй пастукаць у дзверы даволі вялікага до-

ма, як, нібы чорцік з тытунёўкі, у іх за спінамі узнік стары.
Зрушыўшы свой галаўны убор на патыліцу, ён пацікавіўся:

— Панове, пакоі зняць жадаеце?

Анжэй сцвярджала кіўнуў.

— Нам, увогуле, толькі на адзін дзень.

— На дзень дык на дзень, — ахвотна пагадзіўся стары. —

Праходзьце, зараз вам усё пакажу.

Пакоі мелі даволі прыстойны выгляд: чыстыя, светлыя, з добрай, хоць і старэнькай мэбляй.

Размеркаваўшы паміж сабой памяшканні ды заплаціўшы дзеду грошы, маладыя людзі разышліся.

Не паспеў Анжэй зачыніць за сабой дзверы, як на ганку узнік Янек.

— Послушай, Анжэй, неблага было б да крамы схадзіць.

— Забыўся адрасок у прадаўшчыцы узяць? — ехідна спытала Бажэна. — Так ты Ядзю адправіў бы, яна б і даведалася.

— З розуму зыйшла?! — пакрыўдзіўся Янек. — Я паесці купіць што-небудзь хачу. І між іншым, прадаўшчыцу больш Анжэй зацікавіў, ён ёй па узросце больш падыходзіць.

— Ёй па узросце пан Чэслаў больш падыходзіць, — пасміхнулася Бажэна.

Анжэй, ведаючы па досвету, што спрэчка паміж братам ды жонкай можа зацягнуцца надоўга, вырашыў умяшацца:

— Янек, ты ісці кудысьці збіраўся. Вось і ідзі.

— А ты?

Мужчына, узгадаўшы працэс транспарціроўкі машыны да

вёскі, адмовіўся наадрэз:

— Я цябе лепш тут пачакаю.

— Як хочаш, — кіўнуў галавой брат ды знік за дзвярыма.

— Ведаеш, неблага было б памыцца, — звярнуўся Анжэй да жонкі.

Тая сядзела на краі ложка ды уважліва нешта шукала у валізе.

— Што ты шукаеш?

Дзяўчына падняла галаву ды паглядзела на мужа.

— Ты нешта спытаў?

— Спытаў, што ты шукаеш.

— Пластыр.

Анжэй хацеў нешта сказаць, але толькі паківаў галавой.

Прыхільнасць Бажэны да высокіх абцасаў была вядомая усім. Куды б тая ні накіроўвалася, якое бы ні было надвор'е на вуліцы, вышыня абцаса заставалася нязменнай — максімальнай.

Нарэшце дзяўчына выцягнула на свет упакоўку пластыру ды паспрабавала зняць басаножкі, але тыя упарта не хацелі злазіць. Бажэна стомлена застагнала.

— Вельмі балюча? — трывожна спытаў Анжэй.

Дзяўчына кіўнула у адказ.

Мужчына узяў з рук жонкі упакоўку пластыру, прысеў на кукішкі ды асцярожна зняў з яе ног абутак. Потым вельмі беражліва заклеў невялічкія ранкі на маленькіх ступнях, якія змясціліся на яго далонях.

— Дзякуй, любы мой, — падзякавала Бажэна мужу. — Дай мне, калі ласка, валізу, у ёй ёсць яшчэ пара абутку.

Анжэй паставіў на ложка даволі аб'ёмны кофар, падазраючы, што зараз на свет божны з'явіцца яшчэ адна пара «гішпанскіх ботаў» у выглядзе вузенькіх басаножак з высокім вострым абцасам. Аднак Бажэна дастала зусім не мадэльныя чаравічкі, а пару маленькіх чорных лакавых балетак без прыкмет наяўнасці абцаса. Дзяўчына пераможна паглядзела на мужа, выдатна ведаючы, што ён чакаў убачыць.

Анжэй пасміхнуўся.

— Пайду усё ж такі даведаюся, дзе можна памыцца, — сказаў ён.

Нацягнуўшы балеткі ды прыхапіўшы ручнік, Бажэна накіравалася следам за мужам.

У глыбіні сада стаяў старэнькі калодзеж, уккрыты галінамі велізарнай разгалістай яблыні.

Анжэй дастаў вядро вады, уладкаваў яго на невысокай драўлянай лаўцы. Сцягнуўшы цішоту, спытаў у жонкі:

— Дапаможаш?

Кіўнуўшы, Бажэна зняла коўшык, які вісеў побач, на галіне яблыні. Зачэрпнула вады, але зноў выліла яе у вядро.

— Анжэй, яна ж студзёная!

— У такую спякоту — менавіта тое, што трэба.

З вялікім сумневам дзяўчына стала паліваць вадой спачатку рукі, потым плечы ды спіну мужа. Затым, накінуўшы на плечы Анжэя ручнік, спрабуючы, сагрэць змерзлае ад

студзёнай вады цела.

Анжэй абняў жонку, прыціснуў да мокрых яшчэ грудзей.

— Я кахаю цябе, — прашаптаў ён, уткнуўшыся тварам у яе валасы.

Дзяўчына пацалавала мужа, адхілілася.

— Хадзем, — пацягнула яна Анжэя за руку. — Хутка павернуцца Ядзя ды Янек.

Ядзя з мужам паднімаліся на ганак, калі з-за рога хаты з'явіліся Анжэй з жонкай.

Уладкаваўшы на кухонным стале пакеты, дзяўчаты прыняліся разбіраць пакупкі.

Пан Чэслаў уважліва назіраў за іх дзеяннямі. Бутэлька дабрагога алкаголю, якая з'явілася з пакунка, відавочна ўзрадавала старога, бо у далейшым прыгатаванні вячэры ён прыняў самы актыўны удзел.

— Вы адкуль да нас? — пацікавіўся стары, калі усе сабраліся за сталом.

— Зараз з Варшавы, да родных ездзілі, а самі мы з Любліна.

— А тут як апынуліся? — пацікавіўся ладна захмялелы стары. — У Беласток едзеце, ці што?

— Не, — адказаў Анжэй.

— А куды? — цікаўнасць дзеда яшчэ больш павялічылася ад чарговай, выпітай чаркі.

— Недалёка ад вашагай вёскі, кіламетрах у дзесяці, ёсць старая шляхетная сядзіба, вось туды мы накіраваліся.

— Гэта, Старжэцкіх сядзіба? — здагадаўся дзед. — Тады вам прыйдзеца пагасцяваць у мяне даўжэй.

— Чаму? — здзівілася Бажэна.

— Вось з'ездзіце — самі убачыце. Паслухайце, вам навошта наогул гэтая сядзіба, яна ж, лічы гадоў сорок, як занядбанай стаіць?

— Зараз гэта сядзіба належыць нам, — патлумачыла Бажэна, — вось і прыехалі паглядзець.

— Вам?! — Стары пільна паглядзеў на іх ды раптам зусім нечакана вымавіў: — Даведайся пані Марыя, моцна б расчаравалася. Ужо вельмі яна гэтую сядзібу любіла, усё марыла, як дзеці яе ды унукі там жыць будуць. А цяпер... Відаць, не такі лёс.

— Вы адкуль пра Марыю Старжэцкую ведаеце? — зацікавілася Бажэна.

— А табе навошта? — не застаўся у баргу стары.

Бажэна паднялася з-за стала ды выйшла з пакою. Праз некалькі хвілін павярнулася, трымаючы ў руках пашпарт, ды працягнула дакумент дзеду. Той прыжмурыў вочы, адчыніў яго на апошняй старонцы ды прачытаў запіс: «Бажэна Старжэцкая, год нараджэння 1995».

Вочы старога здзіўлена пашырыліся. Ён доўга глядзеў спачатку на Бажэну, потым на Ядзю.

— Дык вы, стала быць, яе...

— Праўнучкі, — перабіла Бажэна.

— Твая сястра — адзін у адзін Марыя, толькі вось рудая.

Ядзя вырашыла удакладніць, што зусім яна не рудая, гэты колер мае назву «светлы каштан», але, падумаўшы, не стала акцэнтаўваць на гэтым увагу.

— Дык вы ведалі Марыю ды Ежы Старжэцкіх?

— А хто іх тут не ведаў? — здзівіўся дзед. — Ім жа не толькі «Струмень», але і вёска наша належалі. Я сам іх амаль не памятаю, зусім малы быў. Але вось мая маці, яна у іх у доме кухаркай працавала, — стаў паглыбляцца ва успаміны стары. — Добрыя пан ды пані былі, так яна казалася. Пан Ежы за працу плаціў заўсёды шчодро ды справядліва, пані дзяцей у мясцовай школе грамаце навучала... А, потым, яны раптам узялі ды зніклі. Ніхто навад не ведаў куды. Хаця зараз яно і зразумела: сорак шосты быў, вайна скончылася, камуністы прыйшлі. А яны ж шляхта, ды да таго ж яшчэ і неблагога роду, было што узяць, вось і збеглі ад граху далей. Толькі я вам так скажу: мы тут, бог ведае, колькі стагоддзяў уперамешку жылі: беларусы, палякі, украінцы. Пан Ежы нарадзіўся тут, а род пані Марыі з-пад Віцебску быў, і нічога, усе яе тут любілі. Ды і неблагога нам пры іх жылося. Як пан Казімір, дзед пана Ежы, сядзібу пабудаваў — вёска наша квітнець пачала. А потым камісары прыйшлі. Нічога добрага не далі, так і абабралі яшчэ да ніткі, — відаць было, недалюбліваў дзед камуністычнаю уладу.

Маладзёны яшчэ доўга прасядзелі са старым, слухаючы яго аповеды ды абмяркоўваючы, хто у чым быў правы, а хто вінаваты.

Разышліся яны далёка за поўнач.

— Ведаеш, — казалі Бажэна, уладкоўваючыся на грудзях у мужа, — усё гэта даволі дзіўна.

— Ды што тут дзіўнага? Спалохаліся людзі — вось і збеглі, — адказаў Анжэй.

— Так, ды не так. Ну сам пасудзі: усё кінуць, з'ехаць без збораў, без падрыхтоўкі... Ды і што ім, уласна, пагражала? Калі з нацыстамі не супрацоўнічалі, прадзед сам у Войску Польску ваяваў, а у астатнім — простая, мясцовая шляхта. Адабралі б сядзібу ды зямлю — ды уся справа. Навошта трэба было бегчы, ды яшчэ не у Польшчу, а на поўнач Беларусі?

— Ну тады не ведаю. Сама ж кажаш — прадзед вайскоўцам быў, можа быць, не хацеў дзе-небудзь у Катыні апынуцца. Ды наогул, спаць пара, — пазяхнуў Анжэй. — Заўтра будзеш загадкі адгадваць.

Раніцай Бажэну разбудзіў званок тэлефона мужа. Заварушыўся Анжэй, потым неахвотна устаў. Дзяўчына хацела таксама падняцца з ложка, але муж, прысеўшы побач, сказаў:

— Спі, яшчэ зусім рана.

Хутка апынуўшыся, ён выйшаў.

У калідоры рыпнулі суседнія дзверы. Са свайго пакоя з'явіўся Янек. Праз вакно дзяўчына убачыла, як браты выйшлі праз брамку ды накіраваліся у бок прыпаркаванай машыны. Прыехалі спецыялісты з сэрвіснага цэнтру.

Другі раз, яна прачнулася толькі а дзесятай гадзіне раніцы. Над яе ложкам стаяла Ядзя ды упарта трэсла сястру за

плячо.

— Прачынайся ты ужо, — абурана казалa яна. — Цэлую гадзіну тармашу цябе, а карысці — нуль.

— Ну і не траціла б марна сілы.

— Паднімайся, кажу, сняданак даўно гатовы.

Бажэна паднялася, заправіла ложка да пайшла да умывальніка. Праз дзесяць хвілін яна выйшла на кухню, апранутая у чорныя брыджы ды цішотку.

Узяўшы кубак, дзяўчына насыпала у яго каву, цукар, потым дакранулася рукой да чайніка, пераканаўшыся, што ён дастаткова цёплы, наліла з яго вады у кубак. Паставіўшы кубак на стол, дастала цыгарэту з пачкі, якая ляжала тут жа, на кухонным сталe.

— Ты не ведаеш, куды зніклі Анжэй ды Янек? — пацікавілася яна, выпускаючы воблачка белага дыму.

— З механікамі кудысьці паехалі, казалі, што будуць бліжэй да вечара, — адказала сястра.

— А пан Чэслаў дзе?

— Ды яшчэ, на світанку у лес, па грыбы пайшоў.

— Цікава, чаму мяне Анжэй не папярэдзіў, што з'едзе?

— Напэўна, не жадаў, будзіць, — адказала Ядзя, уладкоўваючыся побач з сястрой. — Паслухай, табе аповед старога не падаўся крыху дзіўным? — нечакана змяніла тэму яна.

— Гэта ты пра тое, што яны ні з таго, ні з с'яго збеглі з сядзібы? — удакладніла Бажэна.

— Значыць, усё ж падаўся.

У адказ старэйшая сястра нявызначана паціснула плячы-
ма.

— Ты ж памятаеш прабабку? Яна што-небудзь пра гэта
распавядала? — працягвала Ядзя.

— Ядзя, калі яна памерла, мне гады чатыры было. Праба-
буля шмат распавядала, вось толькі я не усё памятаю. Але,
наколькі мне вядома, ні дзед, ні тата не мелі ні найменшага
уяўлення аб прычынах, якія прымусілі Марыю ды Ежы з’е-
хаць у Беларусь. У мяне, тым больш, пытацца бессэнсоўна.

— Бессэнсоўна, так, бессэнсоўна, — прыняла такі адказ ма-
лодшая.

Ад размовы дзяўчат адцягнулі званкі мабільных тэлефо-
наў. Сёстры, пасміхнуўшыся, пераглянуліся.

Скончыўшы размову з мужам, Ядзя набрала нумар тэле-
фона маці.

Бажэна паліла, седзячы на падваконніку, ды назірала, як
змяняецца выраз твару малодшай сястры пад час размовы.

— Што гэтым разам? — спытала яна пасля таго, как Ядзя
адключыла мабільнік.

— Ён вырыў басейн ды патрабуе падаць туды вады.

— Які басейн, дзе?! — здзівілася Бажэна.

— У клумбе, — стомлена уздыхнула Ядзя. — Ну вось ад-
кажы, што з ім рабіць? Хэнрыку толькі тры гады, а ён ужо
падобны на стыхійнае бедства. А што будзе далей?

Бажэна прамаўчала, бо пытанне, зададзенае сястрой, мела
рытарычны характар. На яе погляд: у пляменніка была толь-

кі адна праблема — яго песцілі усе, заўсёды ды паўсюль. Яна неяк спрабавала паразмаўляць з мужам аб тым, каб ён крыху адказней ставіўся да пляменніка ці хаця б паўплываў на брата. Але Анжэй катэгарычна заявіў: калі а ні у яго, а ні у Янека не было у дзяцінстве нічога добрага, так няхай, іх дзеці атрымаюць усё, што захочуць. Больш дзяўчына не закранала гэтага пытання, не жадаючы будзіць непрыемныя успаміны мужа.

Справа была у тым, што бацька хлопцаў загінуў, калі Анжэю было гадоў дзесяць, а Янеку — пяць. Неўзабаве іх маці выйшла замуж другі раз ды, на жаль, не вельмі удала. Муж аказаўся вялікім аматарам выпіць, да таго ж яшчэ ён быў схільны да агрэсіі. Што Анжэю, што яго маці часцяком даставалася ад яго, не чапаў ён толькі маленькага Янека. А праз некалькі гадоў пасля замужжа не стала і іх маці. Янека забрала да сябе бубуля, а Анжэй трапіў да прытулку.

Гэта было адзінае, што маладая жанчына ведала з дзяцінства ды юнацтва мужа, ды і то ад Янека. Анжей не любіў размаўляць на гэтыя тэмы.

Старэйшы з братоў, ледзь пасталеў ды стаў на ногі, як адразу ж забраў малодшага брата да сябе.

Чым яе муж толькі ні займаўся у жыцці, каб зарабіць грошы! Колькі сіл, упартасці ды працы прыклаў... Але варта прызнаць: усяго, чаго хацеў, ён дамогся.

Зараз, гледзячы на рэспектабельнага уладальніка даволі прыстойнай будаўнічай кампаніі, цяжка было уявіць яго веч-

на поўгалодным, нікому не патрэбным падлеткам.

— А вось і я, — на парозе кухні узнік пан Чэслаў. — Глядзіце, што я прынёс нам да вячэры, — сказаў ён, апускаючы на падлогу два кошыка, даверху напоўненых грыбамі.

— Зараз мы іх пачысім, — заявіла Бажэна, азіраючы кухню у пошуках прыдатнага нажа.

— Ну вось яшчэ! — заўпарціўся стары. — Я сам. Вы ж прыехалі адпачываць, вось і адпачывайце. Схадзіце лепш на рэчку, скупайцеся.

— На рэчку? А дзе у вас рэчка? — зацікавілася дзяўчына.

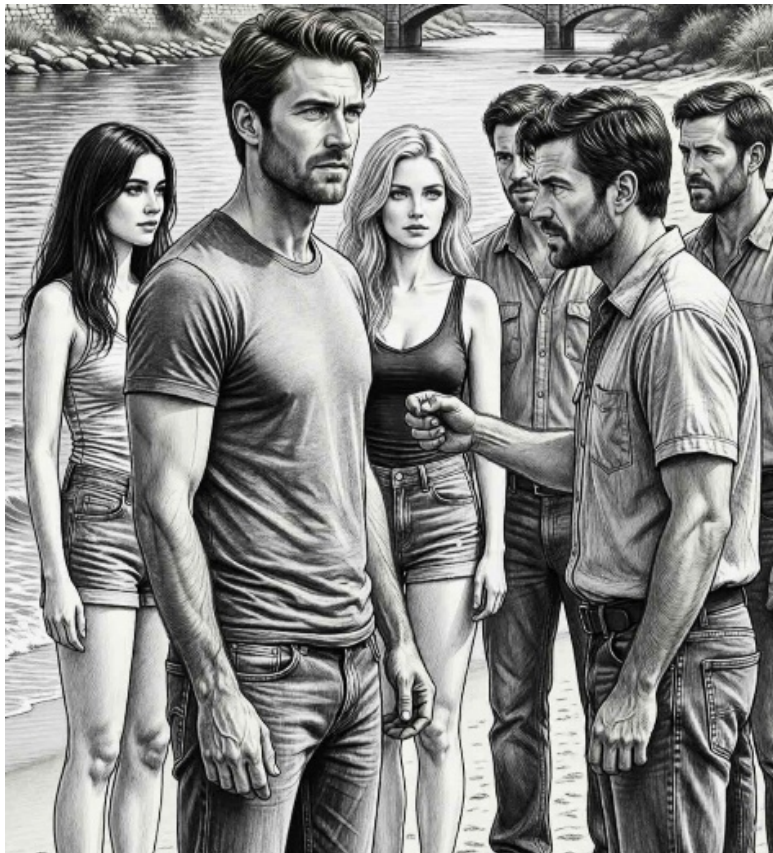
— Ды адразу за касцёлам, — патлумачыў дзед.

— Можа, насамрэч, пойдзем? — спытала Ядзя у сястры.

— Да сямі яшчэ далёка, а Янек ды Анжэй раней за вечар не прыедуць.

— Добра, пойдзем. Усё адно, больш няма што рабіць.

Глава 3. Пад крылам анёла – ахранітеля.

— Уф, ну і спякота, — уздыхнула Ядзя. — Можа, дарэмна мы пацягнуліся на гэтую рэчку?

— Не ный, сама ж хацела, вось і ідзі цяпер. Дарэчы, прый-

шлі амаль ужо, вунь і касцёл бачны, зусім побач.

— Ага, касцёл та побач, а рэчка дзе?

— За касцёлам твая рэчка, прынамсі, так пан Чэслаў ска-
заў.

— Ну і што з таго, што ён сказаў, — ніяк не магла су-
пакоіцца Ядзя, — можа, ад касцёла да яе яшчэ кіламетраў
дваццаць.

Не спяшаючыся дзяўчыны дайшлі до сабора ды спыніліся
перад фасадам.

— Які прыгожы, — захапілася Ядзя.

— Так, неблагі, — пагадзілася Божэна, — але хадзем, го-
рача, — пацягнула яна сястру за руку. — Ты паглядзі: яго
яшчэ толькі рэстаўруюць. А з боку дарогі незаўважна зусім,
— працягнула Божэна. — Фасад зрабілі, прыгажосць навялі,
а за фасадам, так халера ведае, што засталася.

— Ну што ты ныеш, — не падтрымала яе малодшая сяст-
ра. — На рэстаўрацыю ж вельмі шмат часу патрабуецца. Ты
ж ведаеш: прасцей новае адбудаваць, чым старое аднавіць.
Не паспелі яшчэ скончыць працу.

— Дзе тут паспееш, — саркастычна пасміхнулася Бажэна, — вось глядзі: сёння у нас серада, часу дванаццатая гадзіна, а вакол ніводнай жывой душы.

З гэтым аргументам Ядзя спрацацца не стала, словы сястры малі рацыю.

— А вось і твая рэчка, — кіўком галавы паказала старэйшая сястра малодшай.

Унізе, ля падножжа пагорка, на якім стаяў касцёл, срэбранай змейкай цякла рака. Імклівая, блакітная гладзь вады вабіла ды клікала да сябе. Прыбярэжны пясок залаціўся на сонцы. Яскравая, зялёная трава гойдалася пад лёгкім подыхам летняга ветрыку. З вышыні пагорка здавалася: нібыта хтосці пакінуў на ізумрудным шоўку вузкі срэбраны бранзалет. Па небе павольна плылі снежна-белыя аблогі, а удалечыні, за ракой, высіўся лес. Усё гэта: сінь неба ды ракі, зеляніна травы ды лесу — здавалася, жыло, купаючыся у гарачых прамянях паўдзённага сонца.

— Ты толькі паглядзі: якая прыгажосць ! — захаплялася Ядзя, любуючыся краявідам, што расцілаўся ля падножжа пагорка.

— Так, прыгожа. Гэтакі парадыз эканом класа. Танна ды прыгожа, — пракаментавала Божэна.

— Ну што у цябе за характар?! Перада мной хоць не пры-

кідвайся, а то я не ведаю: цябе не да спадобы ні мора, ні пальмы, ні іншая экзотыка. Ці не ты у мінулым годзе два тыдні праседзела у нумары гатэля замест таго, каб грэцца на трапічным сонейку?

— Трапічнага сонца мне і на родных прасторах хапае, сёння вунь зноў за трыццаць градусаў. Прырода, як бачыш, і ў нас дастаткова прыгожая. Так што, а ніякай патрэбы, пакідаць нумар у мяне не было. І потым, твае гламурныя пляжы апошнім часам па колькасці ярскіх прадстаўнікоў былых краін Савецкага Саюза нагадваюць узбярэжжа Чорнага мора трыццацігадовай даўніны. А тут цішыня.

— Добра, прыпыні сваю выкрывальную прамову ды хадзем хутчэй купацца.

— Купацца — гэта, вядома, добра. Вось толькі ты, Ядзя, спытала у старога: рэчка глыбокая ці не?

— Нічога я не пыталася, — здзіўлена паглядзела тая на сястру, — а табе навошта?

— Затым, сястрычка, што а ні ты, а ні я асабліва плаваць не умеем.

— Вось ты аб чым. Гэта у цябе стаж «утопленіка» кажа,

— ухмыльнулася Ядзя.

— Тэбе майго стажу мала, сваім вырашыла абзавесціся? Толькі глядзі: Янэка няма — ратаваць не будзе каму, — не засталася у баргу Бажэна.

— Калі ты у нас такая разумная, чаму сама не спытала?

— Я?! Я-та спытала.

— І?

— Мелкая рэчка, а пасля такой спякоты зусім абмялела.

— Ай, Бажэна, Бажэна! — пахітала галавой Ядзя. — Праўду кажа Янэк: як цябе толькі Анджэй трывае?

— Вось у яго і спытай. Дык ты ідзеш купацца?

Дзяўны спусціліся з вяршыні пагорка да ракі. Бажэна пасцяліла на пяску ручнік ды уладкавалася на ім. Ядзя накіравалася да вады.

— А ты? — спытала яна у сястры.

— Ідзі. Я потым.

Бажэна зручней уладкавалася на ручніку ды прыплюшчы-

ла вочы. *«Добрае пытанне, — думала яна, — як мяне тры-
вае муж?»*

З Анджэем яны пазнаёміліся чатыры гады таму, на вясел-
лі Ядзі ды Янэка. Да таго часу Бажэна ужо досыць, што чу-
ла аб будучым сваяку. Родныя ужо былі знаёмыя са старэй-
шым братам зяця. Анджэй падабаўся літаральна усім: ад ка-
прызнай, вечна усім незадаволенай бабулі да стрыманага ды
разважлівага бацькі. У душы дзяўчыны усе гэтыя захапленні
будучым сваяком выклікалі пачуццё непрыязнасці да муж-
чыны. Дзяўчына не любіла канкурэнцыі. *«Проста ідэал, а не
чалавек»*, — з сарказмам думала яна. — *«Як бы на яго фоне
не зарабіць комплекс непайнавартаснасці»*.

Растлумачыць з рацыянальнага пункту гледжання сваё
стаўленне да незнаёмага чалавека, Бажэна не магла, але ме-
навіта па прычыне гэтай завочнай непрыязнасці, намагала-
ся па магчымасці адкласці знаёмства з братам Янэка. Настаў
дзень вяселля малодшай сястры — ды цягнуць далей было не
магчыма. Браты аказаліся надзіва падобнымі: абодва высо-
кія, з цёмна-русымі валасамі, у абодвух пад дарагімі касцю-
мамі хаваліся дужыя, спартыўныя цела. Адрозніваў іх колер
вачэй: у Янэка яны былі карымі, а у яго брата — шэрымі. Ды
і старэйшы брат быў крыху больш хударлявы. Сходства Ан-
джэя з братам некалькі зменшыла непрыязнасць дзяўчыны
да яго, бо Янэк ёй падабаўся ды як зяць цалкам задавальняў.

Усю цырымонію дзяўчына намагалася трымацца далей ад
маладога чалавека. І усё нібыта ішло добра, пакуль ладна за-

хмялелыя госці не вырашылі арганізаваць наўпрост падчас
вяселля сватаўство яшчэ адной, на іх думку, цудоўнай па-
ры. Новым аб'ектам для аматараў злучаць чужыя сэрцы сталі
Анджэй ды Божэна. Разагрэтыя алкаголем госці патрабавалі
пацалунку ужо ад іх. Зразумеўшы, што спрачацца з выпіў-
шымі людзьмі бессэнсоўна ды сябры будуць лямантаваць да
таго часу, пакуль не атрымаюць сваё, дзяўчына змірылася з
вымушанымі абставінамі. У рэшце рэшт, у нявінна-сваяцкім
пацалунку яна не бачыла вялікай крамолы.

Але гэткай выхадкі з боку Анджэя Божэна не чакала.
Мужчына, зусім не саромеючыся, абняў яе ды прыціснуў
да сябе так, каб людзі маглі бачыць толькі яго спіну. Госці
радасна запляскалі... Гэта быў далёка не сяброўскі пацалу-
нак! Адарваўшыся ад вуснаў Божэны, мужчына яшчэ ней-
кі час трымаў яе у абдымках, даючы магчымасць апамятац-
ца. Дзяўчына была у шаленстве, толькі нежаданне сапсава-
ць сястры вяселле ды наяўнасць выхавання утрымалі яе ад
імкнення зладзіць добраю сварку. Пасля таго, што здарыла-
ся, як толькі узнікла магчымасці дзяўчына пакінула банкет-
ную залу ды выйшла на свежае паветра.

Адчыніўшы сумачку, яна дастала з яе цыгарэты ды за-
пальнічку. Як на ліха, тая зацята не жадала працаваць. За-
хапіўшыся валтузнёй з запальнічкай, Божэна не заўважыла,
як нехта падышоў да яе. Увагу яе прыцягнуў толькі нечака-
на узніклы у цемры маленькі язычок полымя. Яна падняла
галаву, паглядзела на неспадзяванага дапаможніка. Полымя

асвятліла шэрыя, пасмешлівыя вочы.

— Анджэй, — зацягнуўшыся цыгарэтай, з абурэннем загаварыла яна, — навошта ты гэта зрабіў?!

— Ты так старанна пазбягала сустрэчы са мной, што я падумаў: а раптам мне не прадставіцца яшчэ такая магчымасць.

— Жартуеш?! — гэты самаўпэўнены тон дратаваў яе яшчэ больш.

— Зусім не, — паківаў галавой Анджэй. — Ты вельмі прыгожая дзяўчына, так што мая рэакцыя была натуральнай.

— Ты знаходзіш? — Божэна хмыкнула. — Прабач, але я не ацаніла такога падыходу. Шкадую, але такая магчымасць насамрэч больш не прадставіцца, — сыходзячы, заявіла Божэна.

Анджэй праводзіў дзяўчыну зацікаўленым позіркам. Астатнюю частку вечара ды наступны дзень ён трымаўся у баку ад новай сваячкі, усім выглядам паказваючы, што нічога асаблівага паміж імі не адбылося, так невялікае непаразуменне. Божэна ж непаразуменнем гэта не лічыла ды спадзявалася, што іх знаёмства на гэтым і скончыцца. Але не тут-то было...

Не паспелі Ядзя з мужам абзавесціся домам у Любліне,

як неўзабаве там жа з'явіўся Анджэй. Маладзены спачатку палічылі, што брат проста прыехаў у госці, але не... Пражыўшы нейкі час у іх, мужчына набыў уласнае жыллё. На пытанні, як ён збіраецца весці справы, калі сам жыве у адным горадзе, а кампанія знаходзіцца у іншым, ён адказваў:

— А што, уласна, замянае мне адчыніць філіял тут? З кіраўніцтвам варшаўскага аддзялення выдатна справіцца мой намеснік, Лукаш. Ды і потым: мне проста захацелася павярнуцца у родны горад.

Такі адказ задаволіў усіх, нічога дрэннага у пашырэнні кампаніі ніхто не бачыў. Анджэй жа актыўна прыняўся за працу. У той час Божэна амаль не сустракалася з ім. Бачыліся яны хіба што на нейкіх сямейных святах. Ведаючы аб тым, што у братоў няма нікога, акрамя адзін аднаго, сям'я дзяўчат, якая папоўнілася да таго часу новым чальцом — маленькім Хенрыкам, ахвотна прыняла у свае шэрагі і Анджэя. Так што, праз нейкі час, Божэна ужо пачала сумнявацца: колькі ж дакладна дзяцей у яе бацькоў.

Анджэй ды Янэк лёгка знайшлі агульную мову з яе роднымі. Тыя ж, у сваю чаргу, не маглі нарадавацца на зяця, да Анжэя ж яны ставіліся з павагай. Бажэна ж, пры усёй сваёй прадузятасці, вымушаная была аддаць належнае старэйшаму брату Янэка. Па-першае, яго унікальнай здольнасці атрымліваць прыбытак літаральна з нічога, бо новы філіял яго кампаніі не толькі паспяхова акупляўся, але і абяцаў прыносіць

добры прыбытак. Па-другое, здзіўляла яе і камунікабельнасць мужчыны — Анджэй мог знайсці агульную мову з кім заўгодна. Гэта быў адзіны чалавек, якога за некалькі год знаёмства яна ні воднага разу не змагла вывесці з сябе, хоць і прыкладала да гэтага нямала намаганняў.

Ахарактарызаваць свае адносіны з Анджэем дзяўчына наогул не магла. Наўрадці хто-сці мог сказаць, што паміж імі штосьці ёсць, але, нягледзячы на гэта, Божэна у поўнай меры адчувала яго прысутнасць у сваім жыцці. Маладыя людзі побач з ёй з'яўляліся ды знікалі, не выклікаючы, а ніякага жадання завесці сур'ёзны раман, не кажучы ўжо аб тым, каб выйсці за каго-небудзь з іх замуж. А Анджэй быў заўсёды. Не кімсьці для яе. Не. Проста быў, ды усё. Божэна не раўнавала яго да шматлікіх жанчын, з якімі ён з'яўляўся, выдатна ведаючы: сваяк жаніцца не спяшаецца. Ёй здавалася, так будзе заўсёды, што іх абодвух больш цікавіць кар'ера, а не шлюб. Галоўнае, у чым была перакананая Божэна — яны абсалютна абыякавыя адзін да аднаго, як мужчына ды жанчына. Пакуль аднойчы...

— Сястрычка, ты б не магла сёння прыехаць да нас дадому? — у тэлефоннай слухаўцы голас сястры гучаў неяк занепакоена.

Дзяўчына не стала высвятляць нічога па тэлефоне ды накіравалася да малодшай сястры.

— Ну, што ты хацела? — спытала Божэна, працягваючы

Хенрыку цацку, прывезеную дзеля яго.

— Для пачатку — праходзь, — прапанавала Ядзя сястры.
Дзяўчына накіравалася на кухню. Там за абедзенным сталом піў каву Янэк. Аднаго позірку ёй хапіла, каб зразумець: зяць чымсьці раздратаваны ды занепакоены.

— Прывітанне, ты дома? — здзівілася Божэна.

— Дома, — буркнуў у адказ зяць.

— Ды што у вас адбылося?! — не вытрымаўшы, спытала дзяўчына, уладкоўваючыся на падваконніку.

— Анджэй з'язджае, — прымаючы з рук мужа парожні кубак, адказала Ядзя.

— Ну з'язджае ды з'язджае. Куды ж ды як надоўга?

— Ты не зразумела, ён увагуле з'язджае. Цалкам перадае справы па люблінскім філіяле Янэку ды павяртаецца у Варшаву.

— Чаму? — пацікавілася Божэна, адчуваючы, што настрой у яе пачынае імкліва пагаршацца.

— Чаму?! — раўнуў Янэк так, што абедзве дзяўчыны уздрыгнулі ад нечаканасці. — Ты столькі часу зводзіш майго брата, а зараз пытаеш: чаму ён з'язджае! Напэўна, стаміўся ад тваіх капрызаў.

— Ды патлумачце вы толкам, што адбылося! — не вытрымліваючы, ускіпела Божэна.

— Сястрычка, — адказаў Янэк, — не будзь дурніцай. Я-та ведаю, ты значна разумнейшая, чым жадаеш здавацца.

— Янэк, родны, я шаную тваё меркаванне пра мае інтэлектуальныя здольнасці, але на гэты раз я сапраўды нічога не разумею.

— Анджэй кахае цябе, — на адным дыханні выпаліла Ядзя. — Аб гэтым ведаюць усе: ад партнёраў да прыбіральшчыцы офіса. Толькі ты нічога не ведаеш, ці не хочаш ведаць. Ты ж у нас вельмі ганарлівая. Ну пацалаваў цябе хлопец без твайго дазволу, дык не, каб адзін раз вымавіць ды забыць. Ты зладзіла яму экзэкуцыю даўжынёй у некалькі гадоў! Ці не занадта? — працягвала выгаворваць сястры Ядзя.

— Хопіць! Дзе ён зараз? — спытала Божэна, саскокваючы з падваконніка.

— У офісе.

Схапіўшы ключы, дзяўчына выбегла з кватэры сястры. «Не можа быць, нейкае глупства. Анжэй закахайся», — паўтарала яна услых. А памяць паслухмяна падсоўвала розныя выявы з мінулага, ды унутраны голас здзекліва цвердзіў: «*Можжа, яшчэ як можжа!*» Ды, насамрэч, Анджэй казаў, шмат разоў казаў, а яна усё прымала за жарт ды не звяртала увагі.

У прыёмную генеральнага дырэктара дзяўчына уляцела куляй, чым напалохала сакратарку Анжэя.

— Панна Старжэцкая, пан Анджэй зараз не прымае, — падымаючыся з-за стала насустрач Божэне, сказала яна. — Ён заняты, — ядавіта дадала сакратарка.

Аб тым, што сакратару Анджэя яна не падабалася, дзяўчына ведала даўно. Пры іншых абставінах яна абавязкова адпусціла б пару шпілек у адрас знахабілай служачай, але зараз, у яе не было на гэта часу. Не звяртаючы на словы сакратаркі увагі, яна накіравалася да дзвярэй кабінета. Спыніўшыся каля ганку, Божэна абярнулася тварам да жанчыны.

— Вось гэта, панна Багуслава, вы адкажыце любому, хто увойдзе у прыёмную пасля мяне, — сказала яна і, адчыніўшы дзверы без стуку, увайшла у кабінет.

Анжэй сядзеў за сталом, уставіўшыся у манітор камп'ютара, побач з ім стаяла пачатая бутэлька каньяку. «*Раз каньяк, значыць, справы у нас зусім дрэнныя*, — падумала Божэна, — *ну нічога, гэта мы зараз выправім*».

— Панна Багуслава, я, здаецца, прасіў! — не адрываючы вачэй ад манітора, раздратавана прамовіў ён.

— Твой сакратар перадала мне тое, аб чым ты прасіў. Я толькі не ведала, што распіццё каньяку — гэта такі адказны занятак, якому ні у якім разе нельга заважаць.

Пачуўшы яе голас, Анжэй уздрыгнуў.

— Ты?! — са здзіўленнем глядзеў на дзяўчыну мужчына. Божэна прайшла па кабінеце ды спынілася каля стала.

— Я, дарагі, я. Не знаходзіш, што нам трэба паразмаўляць?

— Аб чым? — Анжэй устаў з-за стала ды падышоў да вакна. Ён стаяў так, каб Божэна магла бачыць толькі яго спіну.

— Пра тое, чаму ж ты вырашыў з'ехаць, — уладкоўваючыся за яго спіной у крэсле, сказала дзяўчына.

— Янэк распавёў, — хутчэй сцвярджальна, чым пытальна прамовіў мужчына.

— Так. І ведаеш, ён распавёў не толькі пра твой ад'езд. Анжэй рэзка абярнуўся. Божэна сустрэлася з ім позірам.

— Паслухай, Жэна, дзеля чаго ты прыехала? У ва што ты, на гэты раз сабралася пагуляць? Ведаеш, я ужо стаміўся ад тваіх гульняў.

— Анжэй, я прыехала паразмаўляць.

— Два гады паразмаўляць з табой спрабаваў я! Ты не жадала слухаць. Хопіць, Божэна, я так больш не магу, я ж табе не хлопчык.

— І тым не менш ты мяне выслухаеш, — працягвала маладая жанчына. — Ты пачаў наша знаёмства з таго, што пацалаваў жанчыну, якую бачыў першы раз. Ты мяняў жанчын як пальчаткі. Ты, мяркаваў, што я буду успрымаць гэта як прызнак кахання? Так, Анджэй, ты казаў майму бацьку, што гатовы ажаніцца на яго дачцэ, нягледзячы на яе «чароўны» характар, але ты насамрэч лічыш, што гэта выглядае як прызнанне? Што я павінна была паставіцца да гэтага сур'ёзна?

— Паслухай мяне, дзяўчынка, — загаварыў мужчына. — Ты нават не ўяўляеш, колькі разоў я шкадаваў аб тым пацалунку, я хацеў усё выправіць... Разумеў, што зняважыў цябе. Я памыліўся, палічыўшы, што ты проста разбэшчаная татава дачка, якая пазбегала знаёмства са мной з-за нейкіх неадарэчных капрызаў. Так, я проста хацеў паставіць цябе на месца,

зачапіць цябе гэтак жа, як мяне зачапіла твая неабгрунтаваная непрыязнасць. Але, калі я убачыў жанчыну, якая імкнецца атрымаць адукацыю, будаваць кар'еру ды сама сябе забяспечваць, я зразумеў, што быў не правы. Так, я не умею заляцацца так, як аб гэтым пішуць у раманах, таму што рос не у багемным асяроддзі, а на рабочай ускраіне Любліна. Ну даруй, але я гатовы быў чакаць, выбачаць любыя твае выбрыкі. Толькі, Жэна, усяму ёсць мяжа. Я не збіраюся вечна рабіць з сябе ідыёта. — Анжэй паглядзеў на дзяўчыну. — А зараз проста прашу: сыходзь!

Але Божэна так і засталася сядзець у крэсле.

— Не! Ты сам сказаў, што тады здзейсніў памылку. Але ты маеш рацыю: мне не варта было выяўляць з сябе капрызную дзяўчынку столькі часу. Прабач, я таксама была не правая. Але, зараз я не жадаю памыліцца зноў.

— Я не разумею, што ты хочаш сказаць? — тон Анжэя стаў вельмі стомленым.

Божэна падышла да мужчыны ды, узяўшы з яго рук келіх, наліла у яго каньяк, потым залпам выпіла.

— Ну і гідота, — паморшчылася яна. — Тут няма чаго разумець. Проста адкажы сам сабе: ты сапраўды хочаш з'ехаць ды насамрэч хочаш, каб я зараз сыйшла?

Анжэй уважліва паглядзеў на яе.

— А чаго хочаш ты, Жэна?

Божэна наблізілася да яго настолькі, што адлегласць паміж імі стала не больш за некалькі сантыметраў, падняла галаву ды, гледзячы наўпрост у вочы, адказала:

— Я дакладна ведаю, чаго я не хачу. — Яе рукі апынуліся на грудзях Анжэя.

— І чаго ж? — спытаў той.

— Не хачу цябе страціць. Я кахаю цябе, — набраўшыся смеласці, выдыхнула Божэна.

Мужчына пасміхнуўся:

— Я спадзяюся, што у цябе не войдзе у звычку кожны раз, калі ты захочаш мне аб гэтым сказаць, напівацца каньяком.

— Мяркую, што не, але папярэджваю: прозвішча я пакіну сваё.

— Ох, Жэнка, ты невыпраўная.

Праз паўгода яны ажаніліся.

— Божэна, ты што, заснула? — спытала Ядзя, уладкоўваючыся побач з сястрой на ручніку.

— Не. Проста задумалася, — жмурачыся ад сонца, адказала тая.

— Так. Ну табе карысна.

— Табе, дарэчы, таксама.

Абмен любезнасцямі завяршыўся.

— Між іншым, — павярнуўшыся на спіну, працягнула Божэна, — касцёл неяк ажыў.

— У якім сэнсе?

— У наўпроставым. Працоўныя прыехалі, так што наш адпачынак, здаецца, будзе безнадзейна сапсаваны. А так хачелася паляжаць у цішыні на траўцы, паслухаць птушак ды журчанне вады.

— Божэна, ты што, на сонейку перагрэлася? Ты ды цішыня — рэчы дрэнна сумяшчальныя, — пасміхнулася малодшая сястра.

— Ведаеш, што мне не дае спакою? — памаўчаўшы крыху, сказала Бажэна.

— Што? — ляніва працягнула Ядзя.

— Чаму усё ж такі прадзед з'ехаў адсюль?

— Ну як чаму. Год жа быў 46-ы, а ён, як было прынята выказвацца, з былых...

— Ядзя, не вярз лухту! Гэта толькі у фільмах аб сталінскай эпохі ссылаюць ды расстрэльваюць усіх каго знайшлі. Насамрэч, нягледзячы на увесь маштаб рэпрэсій, шмат каму пашанцавала выжыць ды нават неблага уладкавацца пры новай уладзе.

— Тады не ведаю. Ды, потым, адкажы: табе-то гэта навошта?

— Ежы быў чалавек далёка не дурны, нават наадварот, — адказала Божэна. — Ды. раптам такі нелагічны учынак. З чаго б?

— Ты ж прабабулю ды яе апавяданні лепш памятаеш — табе і адказваць.

— Ды у тым і справа! Марыя распавядала шмат аб чым: аб сядзібе, аб жыцці да прыходу камуністаў, аб сваёй сям'і ды нават аб тым, за якія заслугі перад Айчынай продкаў яе мужа выслалі з Варшавы на ускраіну краіны. Вось толькі аб тым, з-за чаго яны збеглі у Беларусь, яна ніколі, наколькі я

памятаю, не казала.

— Божэна, якая зараз розніца. Марыя даўно памерла, ды наўрад ці мы зараз што-небудзь здолеем даведацца. Лепш адкажы: колькі зараз часу?

Божэна зірнула на дысплей мабільнага тэлефона, які ляжаў побач на траве.

— Трохі больш за дзве. Можа, павернемся дадому?

— Не. Хлопцы усё роўна прыедуць яшчэ нехутка, так што рабіць там няма чаго, — запратэставала сястра. — Пойдзем лепш купацца.

— Якія русалкі водзяцца тут, нават не чакалі!

Божэна паглядзела на сястру, але тая, выходзячы з вады следам за ёй, таксама не зусім зразумела, адкуль узяліся гэтыя тры мадзёны.

— А вы увогуле хто такія, панове? — спытала старэйшая з сясцёр.

— Мы тут працуем над рэстаўрацыяй касцёла, — адказаў адзін з хлопцаў. — Зараз у нас абед, вось і вырашылі іскупацца, а тут такі сюрпрыз, — пасміхнуўся ён дзяўчатам.

«Цікавы у іх працойны графік: не паспелі з'явіцца, як ужо абед», — падумала Божэна.

— Вы купацца хацелі? — пацікавілася яна, уладкавашыся на свой ручнік. — Ну дык і купайцеся.

— А што гэта ты, прыгажуня, сярдзітая такая? — тузануў яе за руку хлопец, відаць, самы смелы з трох.

— Васіль, хадзем, бачыш: паненкі не у настроі.
Васіль адмахнуўся.

— Ды пачакай ты, я, можа, з імі пазнаёміцца хачу, — не супакойваўся ён.

— На сам рэч, пан Васіль, вы б сябра паслухалі, — загаварыла Божэна.

— Вось маё імя ты ужо ведаеш. А цябе як клічуць?

— А са мной пан пазнаёміцца не жадае? — за спіной працоўнага пачуўся знаёмы голас.

Божэна выдыхнула з палёгкай. Хлопец жа, уздрыгнуўшы ад нечаканасці, азірнуўся.

— Ну, дык як? — нядобра ўсміхаўся Анжэй.
Паміж ім ды Васілём устаў адзін з хлопцаў.

— Няма праблем, — звярнуўся ён да Анджэя, — мы ужо сыходзім. Вась, ідзем, — зноў тузануў ён прыяцеля.

І той, ці то нечакана парозумнеў, ці то ацаніў перавагу праціўніка — паплёўся за сябрам.

— Божэна, ну чаму ты не можаш хоць раз у жыцці прамаўчаць! — прынялася вымаўляць Ядзя. — Навошта правакаваць? Вось што б было, калі б не з'явіліся зараз Янек ды Анджэй?

— Але ж яны з'явіліся, — рэзонна адказала сястра.

— Заранне ведаць гэтага ты не магла, — падтрымаў Янек жонку.

— Так, але, — Божэна паглядзела на мужа, — я веру ў свайго анёла-ахраніцеля.

Мужчына пасміхнуўся ды абняў яе.

— Наогул, ідэя застацца на рэчцы належала Ядзі.

— Ну ведаеце! — абурана выдыхнула тая. — Дарэчы, а чаму вы так рана павярнуліся?

— Атрымалася крыху раней вызваліцца, — адказаў на пытанне Янек. — лепш растлумач мне, навошта вы наогул на рэчку пайшлі. Вы ж плаваць не умеете, мала лі што магло

здарыцца, — рассердзіўся ён.

Ядзя паглядзела спачатку на сястру, потым на мужа:

— Я таксама веру у свайго анёла, — пасміхнулася яна.

— Цяпер, калі інцыдэнт вычарпаны, можа, мы пакупаемся? — прапанаваў Анжэй.

— Давай, — пагадзіўся брат.

Маладзёны распрануліся ды накіраваліся да вады. Сёстры паглядзелі адна на другую. Такія маўклівыя позірккі сведчылі пра узаемную згоду. У дадзеным выпадку: гаворка ішла аб удалы выбар кандыдатаў у мужы.

— А ты яшчэ замуж за яго не хацела, — мякка папракнула Божэну сястра.

— Ты таксама не адразу пагадзілася, — не засталася у баргу тая.

— Я-та свайго, толькі тры месяцы мучыла, ды то толькі дзеля прыліку, а ты... — адказала Ядзя.

— Але, ж павінна я была ведаць, што ён мяне сапраўды кахае.

ГЛАВА 4 За бетонным плотам.

Дадому малад

зёны

па

вярнуліся бліжэй да шасці гадзін вечара. На парозе іх су-

стрэў пан Чэслаў. Было відаць: старога гнял

а

адзінота, і ён шчыра

у

зрадаваўся вяртанню гасце

у

.

— Ну што, Янек, сёння мы ужо нікуды не паедзем, — ска-
заў Анжэй. — Таму ты — да крамы, а я пакуль займуся ма-
шынай. Хачу яшчэ разок усё праверыць.

— Ведаеш, Анжэй, я б рады да крамы, ды толькі па што?
Мы ж учора набылі адзіную бутэльку каньяку. Засталася
толькі «белянская», а я яе неяк не вельмі, ды і ты таксама.

— Спытай у старога: як ён да гарэлкі ставіцца? Калі нар-
мальна, то купі гарэлку. Павінны ж мы хоць чымсьці нашага
домагаспадара пачаставаць.

Судзячы па тым, што праз некалькі хвілін Янек разам з
Ядзяй зніклі за брамкай, да гарэлкі дзед ставіўся станоўча.

Што менавіта Анжэй збіраўся праверыць, Божэна уяўля-
ла цьмяна, але тым не менш накіравалася следам за мужам.
Паколькі з усіх камплектуючых унутранасцей аўтамабіляў
у твар яна пазнавала толькі акумулятар, яе дапамога мужу
зводзілася да пасіўнага стаяння побач з адкрытым капотам
“Аўдзі”.

— І вось з-за такой дробязі мы сядзім тут другі дзень? —
спытала яна у мужа пасля таго, як ён скончыў.

— Так, дзяўчынка мая. Але з такіх вось дробязяў склада-
ецца усё жыццё, так што не варта іх недаацэньваць.

— Я не ведала, што ты у мяне філосаф, — пасміхнулася
дзяўчына.

Выціраючы запэцканыя рукі анучай, Анжэй падмігнуў жонцы:

— Галоўнае, ты ведаеш, што я цябе кахаю.

У гэты момант маладая жанчына чамусьці падумала, што Анжэй вельмі падобны да яе бацькі: той такі ж жорсткі, мэтанакіраваны, напарысты, не баіцца запэцкаць рукі — але гэта па-за домам. Дома ж усё наадварот: кахаючы муж, цудоўны бацька ды дзядуля, які дазваляе унуку усё, што заўгодна. Вось і Анжэй: яшчэ дзве гадзіны таму яе муж гатовы быў спакойна увязацца у бойку, а зараз нішто не заважае яму пшчотна называць яе дзяўчынкай.

— Усё варкуеце, — за спіной Божэны пачуўся голас Янека. — Ну-ну.

— Штосьці ты, сваячок, павярнуўся вельмі хутка, мог бы так не спяшацца.

— Разумееш, сястрычка, я б і рады вас даўжэй адных пакінуць, але ужо вельмі есці хочацца, — адказаў Янек. Вочы у яго пры гэтым былі такія гаротныя. — Ты, Божэна, праяві спачуванне да бліжняга свайго, дапамажы Ядзі. Удваіх у вас хутчэй атрымаецца.

— Ну, калі толькі дзеля Ядзі. Не хочацца пакідаць яе удавой, а то, не дай Божа, сканаеш яшчэ ад голаду.

Божэна накіравалася па дарожцы, што вяла да дома.

— Вось за што я цябе, Жэнка, люблю — дык гэта за душэўную дабрыню ды лагодны нораў! — крыкнуў ёй уздагон Янек. — І як толькі...

— Цудоўна я з ёй живу, — не даў дагаварыць брату Анжэй. — Лепш адкажы: ці усё у нас гатова да пачатку прац у сядзібе?

Янек абапёрся на капот машыны, дастаў з кішэні кашулі пачку цыгарэт.

— Не траві душу, — робячы зацяжку, прамовіў ён. — Як толькі узгадаю каштарысы — мне блага становіцца. Вельмі ж шалёныя грошы на адны будматэрыялы ды праект рэстаўрацыі пайшлі, а яшчэ ж працоўным плаціць трэба.

— Не хвалюйся ты так. Калі удасца зрабіць з сядзібы пансіят, то усе выдаткі мы акупім даволі хутка. І так добра эканомім: мы будзем, бацька дзяўчат займаецца транспартыроўкай усяго неабходнага да месца будаўніцтва, Божэна — дызайнам. Дык калі пачнем?

— Ды можам хоць заўтра. Матэрыялы прывезлі, часовае жыллё для працоўных гатова, так што паглядзім заўтра што ды як — ды пачнем. Адзінае — вельмі нязручна: прыйдзецца разрывацца паміж Варшавай, Люблінам ды гэтай сядзібай.

— Гэта мы як-небудзь перажывём, — суцешыў Янека брат.

— Хлопцы, ідзіце вячэраць, — пачуўся з ганка голас Ядзі.
— Усё гатова.

Патушыўшы недакураныя цыгарэты, маладзёны накіраваліся да дома.

— Гэй, прыгажуні, — звярнуўся стары да дзяўчат, — я усё

спытаць у вас хацеў: ці даведалася Марыя, што з яе братам стала?

Ядзя, вытрашчыўшы вочы, глядзела то на старога, то на сястру. Тая у недаўменні паціскала плячыма.

— З якім братам? — нарэшце спытала Божэна. — Наколькі мне вядома, у прабабулі не было братоў, ды у прадзядулі таксама.

— Ды як жа не было?! — надышла чарга здзіўляцца старому. Ён доўга глядзеў на Божэну, потым на яе сястру. — А Вацлаў?

— Пан Чэслаў, вы нічога не пераблыталі? — пацікавілася Божэна.

— Не, дзяўчынка. Для таго, каб нешта пераблытаць, мне бутэлечкі «белянхай» замала, — пасміхнуўся стары. — Так вы, выходзіць, нічога не ведаеце! У Марыі быў старэйшы брат — святар. Розніца у іх у узросце хоць і вялікая была, амаль дваццаць гадоў, але адносіны — вельмі блізкія. Калі Вацлаў і любіў кагосьці больш за Бога, дык гэта сваю сястру. Ён і вянчаў яе з Ежы тут, у касцёле, а потым у іх, у «Струмені», часта гасцяваў, дабраславі Божа — недалёка сядзіба знаходзілася. Вацлаў настаяцелем кляштару быў. У нас да вайны мужчынскі кляштар побач з вёскай існаваў. Ну а потым закруцілася: калі чырвоныя прыйшлі — манахаў разганалі, з кляштара склады саўгасныя зрабілі.

— А што сталася з Вацлавам? — паспрабавала павярнуць размову у патрэбнае рэчышча Божэна.

— Знік ён.

— То бок як гэта — знік? — здзівілася яна.

— Проста: спачатку Марыя з мужам, потым ён, а за імі і абраз.

Янек пацёр лоб рукой, ён наогул перастаў разумець, пра што ідзе гаворка.

— Ды які абраз ?! — хорам спыталі дзяўчаты.

— Цудатворны, — глыбакадумна вырак стары, пасля чаго, падклаўшы пад галаву далоні, засапеў.

— Трэба б старога у спальню аднесці, — прапанаваў Янек.

Анжэй кіўнуў, падняўся з-за стала. Падхапіўшы дзеда пад пахі, яны з братам вынеслі яго з пакоя. Уклаўшы старога спаць, маладзёны павярнуліся на кухню. Адсунуўшы стул, Янек зноў уладкаваўся за столам.

— Што гэта вы, дзяўчаты, сваякамі раскідваецеся — не жадаеце прабабчынага брата прызнаваць?

— Ты што-небудзь разумееш? — спытала Ядзя у старэйшай сястры.

— Не больш за цябе.

— Дык я не зразумеў: быў брат ці не? — не мог супакоіцца Янек.

— Ды не ведаю я! — не вытрымала Божэна. — Пра мужа ведаю, пра сядзізбу, пра жыццё яе да вайны — таксама, але чаму яны з мужам збеглі — не. І пра брата яе я наогул першы раз чую.

Анжэй, які да гэтага часу сядзеў моўчкі, загаварыў:

— Вы не знаходзіце, што гэта крыху дзіўна? Стары сцвярджае: брат з сястрой вельмі любілі адзін аднаго. Але у далейшым яна нават не згадвае пра яго, нібыта яго і не было. Патэлефануйце бацькам — можа ім нешта вядома, — дадаў ён.

— А ты не лічаш, што стары проста нешта наблытаў? — звярнуўся да яго Янек. — Колькі яму гадоў тады было — пяць-шэсць, а то і менш?.. Ды і перабраў ён сёння ладна. Вось і наплёў нам небыліц, ды яшчэ абраз нейкі згадаў. Храм жа каталіцкі, а у нас як такія абразы хіба былі? Хутчэй жывапіс.

— Ты не зусім правы, Янек, — умяшалася у размову Божэна. — У каталікаў насамрэч няма такога культу пакланення абразам, як у праваслаўных. Але тым не менш не варта забываць: гаворка ідзе пра усходнееўрапейскі каталіцызм, які мае шэраг сваіх асаблівасцей. Так што наяўнасць цудатворнага абразу, выкананага у візантыйскім стылі, не толькі цалкам дапушчальная, але і дакладна вядома пра існаванне такіх абразоў у немалой колькасці. А яго знікненне лёгка патлумачыць. Пасля Другой сусветнай вайны ды прыходу да улады камуністычнай партыі многія храмы на тэрыторыі Польшчы былі разграбаваныя, знікла даволі вялікая колькасць рэлігійных рэліквій. Ды што казаць: знікненне літургічных каштоўнасцей з Драгічына — яскравае таму пацверджанне. А калі яшчэ і шата гэтага абразу мела хоць нейкую матэрыяльную каштоўнасць, то усё становіцца вельмі зразумелым. Але самае сумнае — сам абраз, хутчэй за усё, канчаткова страчаны.

— Чаму ты так лічаш? — зацікавіўся Янек.

— Ведаеш, — працягнула Божэна, — часы тады былі цяжкімі ды галоднымі, шаты для абразоў звычайна рабіліся з каштоўных металаў ды драгацэнных камянёў. А калі чалавеку няма за што пракарміць сябе, то пачуццё голаду будзе у большасці выпадкаў дамінаваць над усім астатнім — піраміда Маслоу у дзеянні. Што ж тычыцца самага абразу, то усё залежала ад таго, у чые рукі ян трапіў: вернік, зразумела, захаваў бы, а для атэіста, да таго ж калі ён малапісьменны, гэта усяго толькі дошчачка з малюнкам. Ды і потым, калі б абраз ацалеў, то за столькі гадоў ужо недзе бы з'явіўся.

— Шкада, стары заснуў — можна было б распытаць больш падрабязна, — заўважыла Ядзя.

Янек пазяхнуў:

— Усё гэта вельмі цікава, але ўжо вельмі спаць хочацца.

— Ён правы, — пагадзіўся з братам Анжэй.

— Ведаеце, вы, бадай, кладзіцеся, а мы з Ядзяй — крыху пазней, — падумаўшы, прапанавала Божэна.

Мужчыны, якія ўжо накіроўваліся па сваіх спальнях, спыніліся на ганку кухні.

— Чаму? — павярнуўшыся тварам да сяцёр, хорам спыталі яны.

— Па-першае, мы сёння выспаліся, а вы — не. Па-другое, я бы хацела пашукаць шот-небудзь аб гэтым абразы.

— А да раніцы гэта пачакаць не можа? — скрыжаваўшы рукі на грудзях, спытаў Анжэй.

— Але раніцай мы паедзем да сядзібы, — пярэчыла яму

жонка.

Янек перамінаўся з нагі на нагу.

— Ды няхай сядзяць, — зноў пазяхнуў ён, — а то ж усю ноч спакою ім не будзе — будуць пакутаваць ад незадаволенай цікаўнасці.

Анжэй праігнараваў словы брата. Не спяшаючыся падышоў да жонкі ды нешта ціха шапнуў ёй на вуха. У адказ дзяўчына толькі пахітала галавой.

— Ты лічыш за лепшае, каб ноч пакутаваў я? — гледзячы на жонку, прамовіў ён.

— Вось ужо не ведала, што цябе таксама так распірае ад цікаўнасці, — пасміхнулася Ядзя.

— Баюся, да цікаўнасці гэта не мае ніякага дачынення, — скрозь смех сказаў Анжэй, бяручы пад руку сваю жонку. — Дык ты пойдзеш па ноўтбук? — пацягнуў Божэну за руку муж.

Як толькі за іх спінамі зачыніліся дзверы спальні, тэма ноўтбука была часова зачынена. У Анжэя былі зусім іншыя планы на Божэну.

— Ну што — мы таксама ідзем спаць? — спытаў Янек у жонкі, як толькі брат з Божэнай зніклі за дзвярыма.

— Ты мяркуеш, яны...

— Я не мяркую, я добра ведаю свайго брата, — перабіў ён. — Наўрад ці нейкай легендзе пра абразе ён дазволіць пазбавіць сябе прысутнасці жонкі. Ды і я таксама.

Хлопец лёгенька падштурхнуў Ядзю да выхаду.

— Янек, — хацела абурыцца яна, толькі зараз заўважаючы, што яны ужо знаходзяцца у сваёй спальні.

— Цішэй, сонейка, не заважай старому спаць, — пацалаваў яе муж.

Божэна асцярожна паварушылася пад коўдрай, каб упэўніцца — Анжэй спіць. Затым ціхенька, імкнучыся не разбудзіць мужа, выбралася з ложка.

Знайсці сумку з ноўтбукам у сучэльнай цемры апынулася не такой простаю справай, уключыць святло дзяўчына не наважвалася. Патраціўшы на пошукі хвілін дваццаць, яна ўжо хацела пакінуць гэтую задуму, але:

— Вось халера, — прашыпела Божэна, зачэпіўшыся за ножку стала.

Дзяўчына аперлася на сталешніцу, і тут яе пальцы натыкнуліся на патрэбны прадмет.

«Вось як! Я яго на усім пакоі шукаю, — падумала яна, — а ён спакойна ляжыць на стале».

Прыхапіўшы ноўтбук, дзяўчына ціхенька выслізнула за дзверы.

— Ну нарэшце, — пачула Божэна у цемры. Ад нечаканасці яна уздрыгнула, ледзь не выпусціўшы з рук сваю ношу.

— Ядзя, вось для чаго табе патрэбна галава?

— А што такое?

— Хіба можна так палохаць людзей?

— Ды ладна табе. Наогул, ты так сама малайчына: «Я толькі ноўтбук забяру», — перадражніла сястру Ядзя. — Ты па

яго дадому, у Люблін ездзіла?

— Не вастры. І потым: сама дзе была? Магла б нагадаць мне, па што я пайшла.

— Нагадаеш тут, як жа. Твой хоць спіць?

Божэна сцвярджальна кіўнула:

— Нібы немаўля. Вось што: я пакуль пачну, а ты зрабі, калі ласка, каву.

— Добра, — адказала Ядзя, накіроўваючыся на кухню.

Тым часам Божэна уладкавала распакаваны ноўтбук на сталі. Падключыла яго праз мабільнік да інтэрнэту ды пагрузілася у нетры сусветнага павуціння.

— Ну што у цябе? — спытала Ядзя, павяртаючыся з кухні з дзвюма кубкамі кавы ды пачкам цыгарэт.

— Ды я толькі некалькі сайтаў паглядзець паспела, — адказала старэйшая сястра, прыкурваючы цыгарэту, — так што пакуль нічога.

Пошук заняў куды больш часу, чым маглі уявіць сёстры першапачаткова. За вакном ужо на усю моц развіднела. Ядзя драмала, уладкаваўшыся з нагамі у крэсле. А Божэна, дапіваючы невядома які па ліку кубак кавы, усё праглядала сайты.

Да слова, заставаўся усяго адзін. Спачатку ён мала прыцягваў увагу дзяўчыны: інфармацыя, якая змяшчалася на ім, уяўляла нейкую вар'яцкую сумесь з гістарычных фактаў, легенд, чутак ды прыдумаў. Божэна цудоўна разумела: карыстацца такімі крыніцамі не варта. Але тым не менш сайт усё ж вырашыла праглядзець. Якім жа было яе здзіўленне, калі

пасля уводу ключавых слоў на маніторы з'явіліся радкі патрэбнага ёй артыкула!

— Ды прачніся ты! — яна пачала трэсці за плячо сястру. Ядзя запляскала заспанымі вачыма.

— Што здарылася? — скрозь сон спытала яна.

— Я знайшла.

— Што?! — сон зляцеў з дзяўчыны. — Ну, паказвай.

— Цішэй ты, перабудзіш усіх, — зашыпела Божэна.

— Табе добра казаць, сама ужо усё прачытаць паспела, — пакрыўджана прабурчала Ядзя, уладкоўваючыся перад маніторам. — Прынясі лепш яшчэ кавы.

— І што мы маем? — спытала Ядзя у сястры, скончыўшы чытанне.

— Калі верыць інфармацыі, размешчанай на сайце, то абраз сапраўды існаваў. Належыў ён пэндзлю кіпрыёта Андрэаса Хрыстадулу. Да пачатку XVI стагоддзя захоўваўся на Кіпры, потым быў прынесены у дар кіраўніку каталіцкай царквы, але там ён прабыў нядоўга. Абраз быў прывезены у Рэч Паспалітую як падарунак Папы новаму каралю Стэфану Баторыю. Потым, ужо у XIX стагоддзі, вывезены нейкім рускім генералам, які атрымаў маёнтак недалёк ад сюль. Але генералу ён прыйшлася не да спадобы — абраз ж каталіцкі, а наш генерал — праваслаўны. Вось ён і перадаў шэдэўр сярэднявечнага іканапісу у мясцовы касцёл, дзе ён і знаходзіўся да 1946 года. А потым — знік. Але самае характэрнае тое, што знік сам абраз, а вось шата, якая, да слова, каштавала

вялікіх грошай, засталася у касцёле.

— І што гэта вызначае? — пацікавілася Ядзя.

— Тое, што я памылілася. Той, хто забраў абраз з касцёла, цудоўна ведаў, якую каштоўнасць ён сабой уяўляе, а кошт шаты у адносінах да абразу проста смехатворны.

— То бок ён можа захоўвацца недзе і зараз?

— Цалкам верагодна, — згодна кіўнула Божэна.

— А чаму яго лічаць цудатворным?

Божэна пасміхнулася. Сама яна не надта верыла ані у цудатворныя абразы, ані у іншыя цуды, якія выходзяць за межы здоровага сэнсу, але тым не менш вырашыла паспрабаваць растлумачыць сястры:

— Глядзі, па легендзе, абраз нібыта меў здольнасць «плакаць», прычым слёзатачэнне назіралі у наступныя гады: 1791, 1830, 1864, 1916, 1938. Разумееш сэнс?

Ядзя заківала:

— То бок за год да якіх-небудзь трагічных падзей. Атрымліваецца, ён мог папярэдджаць аб розных трагедыях?

Божэна шкіптычна паціснула плячыма:

— Так сцвярджае легенда. Тут няма чаму здзіўляцца: у праваслаўных такія легенды пра абразы сустракаюцца вельмі часта. Абразы, якія збаўляюць ад хвароб, крыватачаць ды слёзатачаць, ёсць амаль не у палове праваслаўных храмаў, а чым мы горшыя? Потым, не забывай, мы у Падляшшы, а гэта гістарычна месца, у якім змяшаліся розныя культуры, тут у праваслаўных можна знайсці каталіцкае ды наадварот.

Зрэшты, цудатворны ён ці не, але каштуе у любым выпадку астранамічных грошай.

— Божэна, ты... — абураючыся цынیزмам сястры, загаварыла Ядзя.

— Я проста цвяроза гляджу на рэчы, — перабіла яе Божэна. — І потым: калі праўда тое, пра што тут пішуць, гэтая рэч безумоўна з'яўляецца рэліквіяй, па-за залежнасцю ад таго, веру я у яе цудадзейныя уласцівасці ці не.

— Але чаму пра яе так мала інфармацыі?

— Разумееш, абраз шмат падарожнічаў, звесткі аб ім могуць захоўвацца у розных краінах, таму і могуць быць вельмі скупымі. Але нават калі складальнік матэрыялу нешта наблытаў альбо перабольшыў, ён усё роўна мае велізарную гістарычную каштоўнасць.

— Ну а пра кіраўніка парфії нейкая інфармацыя ёсць? Божэна адмоўна пахітала галавой.

— Ну і справы! — пазяхнула Ядзя. — Паслухай, колькі зараз часу?

Старэйшая сястры паглядзела на гадзіннік:

— Шостая гадзіна.

— Ой! Дык мы яшчэ выпадка паспеем, — узрадавалася Ядзя, — нам жа сёння ехаць.

— Ты правая: трохі паспаць не зашкодзіць.

Дзяўчаты прыбралі са стала пустыя кубачкі ды папільніцу, адключылі ноўтбук ды разашліся па спальнях. Божэна акуратна забралася пад коўдру, уладкавалася побач з мужам,

ды імгненна заснула.

— Ты сёння наогул уставаць збіраешся? — скрозь сон дзяўчына пачула голас Анжэя. Павярнуўшыся на другі бок, яна нацягнула на галаву коўдру.

— Жэнка, ты, зразумела, можаш яшчэ паспаць, але тады сёння мы нікуда не паедзем.

— Чаму? — не адчыняючы вачэй, спытала Божэна.

— Таму што ужо і так поўдзень.

— Што?! — дзяўчына ускочыла з ложка ды здзіўлена запляскала вачыма.

— Вось, трымай, — муж працягнуў ёй кубачак гарачай кавы.

Узяўшы яго, Божэна падышла да вакна ды расчыніла яго. Уладкаваўшыся на падваконніку, спытала:

— Ядзя яшчэ спіць?

— Янек пайшоў яе будзіць, так што, напэўна, ужо не.

Дапіўшы сваю каву, дзяўчына прынялася пераапрацаваць. Анжэй з задавальненнем назіраў за ёй.

— Мне здаецца, нам неабавязкова так ужо спяшацца, — пасміхаючыся, ён падышоў да жонкі.

— Анжэй! — дакаральна пахітала галавой тая.

— Так, любая, я цалкам да тваіх паслуг.

Увогуле, трохі паразважаўшы, Божэна прыйшла да той жа высновы: ім зусім няма чаго спяшацца.

З вёскі яны паехалі толькі у раёне дзвюх гадзін. За рулём “Аўдзі” сядзеў Анжэй, паколькі Янек быў у кепскім стане —

як упэўніваў ён, па прычыне хранічнага недасыпання. Кожны раз, як толькі машына падскоквала на чарговай выбаіне ці купіне, якія у багацці сустракаліся на прасёлкавай дарозе, ён жаласна стагнаў.

Праязджаючы побач з крамай, Анжэй спыніў машыну.

— Ты куды? — пацікавілася Божэна.

— Зараз павярнуся, — адказаў ён, захлопнуўшы дзверы “Аўдзі”.

Ад гучнага гуку Янек застагнаў зноў.

— Гэта табе, сваячок, навука, — пассміхнулася Божэна.

— Не умееш піць — не пій.

Супраць звычаю Янек прамаўчаў.

— Ну што ты да яго чапляешся, — стала бараніць мужа Ядзя.

— Я?! Ды я яшчэ нават не пачынала.

Янек прыадкрыў вочы і з мальбой прамовіў:

— Супакойцеся вы, і так галава трэшчыць.

Зноў хлопнулі дзверы машыны — павярнуўся Анжэй.

— Трымай, — ён працягнуў брату бутэльку бровару.

Янек недаверліва паглядзеў на прапанаваную ёмістасць:

— Штосьці мне не хочацца.

— Пій — лягчэй будзе, — запэўніў яго брат.

Янек паглядзеў на Анжэя, потым зноў на бутэльку ды без усялякага імпэту зрабіў глыток. Хвілін праз дваццаць, дапіўшы бровар, ён блажэнна пацягнуўся ды вырак:

— Добра!

— Мы за цябе рады. Янек, у цябе што, насамрэч першы раз у жыцці пахмельны сіндром? — спытала Божэна.

— Не! Я кожны дзень з перапою пакутую, — агрызнуўся ён у адказ. — У цябе самой хоць раз пахмелле было?

— Не. Ты ж ведаеш: я не ўжываю алкаголь у такіх колькасцях.

— Дык чаго да мяне прыстала? Я гарэлку апошні раз гадоў дзесяць таму піў.

— Здалося вам гэта пахмелле, — умяшаўся у размову Анжэй.

— Не, мне проста цікава: вы з Янекам пілі учора на роўных, а дрэнна толькі яму?

— У мяне досвет большы...

— Ды ну? Я даведваюся аб цябе шмат новага, — загаварыла Божэна.

— То яшчэ будзе, — пасміхнуўся ёй у люстэрка Анжэй.

— Хутка мы наогул даедзем? — пацікавіўся Янек.

— Калі судзіць па мапе, праз два кіламетры будзе паварот, а там яшчэ трохі па прасёлкавай дарозе — і мы на месцы.

Праз некалькі хвілін Анжэй сапраўды звярнуў з асноўнай дарогі. Нават прасёлкавай дарогай сцэжку, што ішла скрозь лес ды зарасла травой, назваць нельга было.

— Якому ідыёту прыйшла у галаву думка зрабіць прытулак пасярод лесу? — спытала Ядзя. — Ды і лясок жудасны нейкі.

Заўвага дзяўчыны засталася без адказу, бо лес нечака-

на скончыўся, дарожка уперлася у вялікаю металічнаю браму. Ад яе у абодва бакі цягнуўся высачэзны, шэры, бетонны плот.

— Нічога сабе, — заўважыў Янек, выбіраючыся з машыны. — І гэта дзіцячы прытулак? Сюды б на плот калючы дрот — вылітая турма ці нейкі засакрэчаны аб'ект.

— Сапраўды, дзейнічае прыгнятальна, — згадзілася з мужам Ядзя.

Божэна кінула.

— Паехалі далей, — прапанавала яна, — а то неяк ніякавата.

— Зараз браму адчынім ды паедзем. У каго ключы?

— Ты упэўнены, што замкі не заржавелі цалкам? — спытала Божэна у Анжэя, працягваючы звязку ключоў. — Выгляд у гэтай брамы такі, нібы ёй сто гадоў не карысталіся.

— Упэўнены, замкі на браме ды на самім маёнтку змянялі яшчэ тады, калі завозілі будматэрыялы, — адказаў ён, корпаючыся з брамай. — Ну вось і усё, — Анжэй штурхнуў створкі. — Паехалі.

Машына заехала за браму.

Вяява навокал сапраўды пакідала не самае прыемнае уражанне. Дарожка, што ішла ад бетоннага плота да будынка ды калісыці была заасфальтаваная, цяпер уся пайшла трэшчынамі, праз якія нахабна прабівалася трава. Травы вакол увогуле было шмат, а яе вышыня наводзіла на думкі пра нейкія экзатычныя джунглі. Старадаўні парк выглядаў вельмі

заядбаным: жывыя агароджы, якія шмат гадоў не падстрыгаліся, ператварыліся у падабенства фантастычных пачвар. Высокія, высакародныя дубы ды раскідзістыя клёны перамяшаліся з металічнымі асновамі зламаных дзіцячых арэляў ды напаўзгнілымі альтанкамі. Па ўсім парку валялася рознае смецце: аскепкі мармуру, абрэзкі труб, старыя дошкі, папера ды іншае, іншае, іншае.

Не лепш выглядаў і сам маёнтак, пафарбаваны у ядавіта-зялёны колер ды пакрыты шматлікімі трэшчынамі. Штукатурка месцамі абвалілася, і вонкі праглядала старадаўняя цэгла. Ад чарапіцы, якая калісьці пакрывала дах, не засталося і следу. Цэлага шкла у вокнах амаль не было: на першым паверсе усе яны былі глуха забіты дошкамі, вокны другога паверха ледзь не праз адно ззялі пустэчай, ды толькі дзе-нідзе з шыбін тырчэлі пацямнелыя ад пылу аскепкі шкла.

— Божа мой, я, вядома, меркавала, што дом у запусценні, але каб так! — выдыхнула Божэна.

— Не усё так дрэнна, — паспяшаўся запэўніць яе Анжэй. — Людзі, якіх я накіраваў сюды для падрыхтоўкі плана працы, упэўнівалі, што стан дома добры. Рамонт, вядома, патрабуецца, але у межах нормы. А каналізацыя, кацельня ды сістэма ацяплення увогуле не выклікаюць нараканняў.

— Можа і так, але усё адно гэта сапраўдны жых, — Ядзя абвясла позіркам парк ды дом.

— Дом глядзець будзем? — спытаў Янек, падымаючыся па струхлелых прыступках параднага ганка ды спыняючыся

каля дзвярэй.

Божэна правяла позіркамі фігуру хлопца, хацела ўжо згодна кінуць, але нешта іншае прыцягнула яе ўвагу.

— Глядзіце, — прамовіла яна, тузануўшы сястру за руку.

— Ты што, — абурылася тая, — я з-за цябе ледзь з прыступак не упала.

— Над уваходам паглядзі.

Ядзя зірнула ўверх.

— Трэба ж, захавайся, — пасміхаючыся пахітала яна галавой.

— Ды што там у вас? — Янек азіраўся па баках, спрабуючы зразумець, што магло зацікавіць сясцёр.

— Над галавой у сябе паглядзі.

Хлопец задраў галаву ўверх.

— Герб.

Над старымі дубовымі дзвярыма высіўся фамільны герб: у цэнтры шчыта, абвітага дубовым лісцем, размяшчаўся меч, а вакол яго віліся змяя ды ружа. Над мячом было нешта напісана, але ад часу надпіс амаль сцёрся, разабраць, што менавіта, там напісана было немагчыма.

— Што там напісана? — спытаў Анжэй у жонкі.

— «Адзінства моцы, мудрасці ды прыгажосці ёсць дасканаласць». Ладна, пойдзем, агледзім дом, хопіць стаяць на ганку.

Анжэй адамкнуў цяжкі замок.

— Прашу прайсці ў радавое гняздо, — пажартаваў ён.

Увайшоўшы у будынак, маладзёны апынуліся у вялікім холе. Святло пранікала унутр толькі праз вокны другога паверха, таму у памяшканні стаяў паўзмрок. Ад паветра, што уварвалася у будынак, вакол ляталі клубы пылу.

Пачакаўшы, пакуль асядзе пыл, маладзёны працягнулі агляд. З хола наверх вялі дзве лесвіцы з вітымі чыгуннымі парэнчамі. На супрацьлеглым баку ад параднага увахода знаходзіліся дзверы сталовай, злучанай калідорам з кухняй ды каморамі. У левым крыле размяшчаліся калісыці гасцёўня ды бібліятэка. У правым — некалькі пакояў, аб'яднаўшы якія, у прытулку зрабілі пральню ды душавыя. Таксама на першым паверсе знаходзіліся памяшканні для супрацоўнікаў.

Увогуле, першы паверх пакідаў такое ж гнятучае уражанне, што і фасад маёнтка. Сцёрты паркет, малюнак на якім немагчыма было разгледзець з-за пласта пылу. Аблупленая фарба на сценах і ваконных шыбах, шпалеры, што свісалі кавалкамі, аскепкі шкла ды кафлі.

Другі паверх выглядаў не нашмат лепш.

— М-да, — працягнула Ядзя, разгледзеўшы «прыгажосць» вакол сябе.

Маладзёны спусціліся на першы паверх, скончыўшы агляд дома.

— Колькі спатрэбіцца часу, каб давесці тут усё да ладу? — спытала Божэна мужа.

— Не так шмат, як ты лічыш, — падбадзёрыў яе Анжэй.

— Ведаеце, а давайце адсвяткуем тут Каляды, сустрэнем іх тут, — нечакана прапанавала Ядзя.

— Неблагая ідэя, — загаварыў Янек. — Калядная ноч у старадаўнім маёнтку... Ядзя, я не ведаў, што ты прыхільніца гатычных раманаў! Не баішся? Можа тут яшчэ і прывіды ёсць?

— Балбатун, — пакрыўдзілася Ядзя ды дэманстратыўна накіравалася да выхаду.

— Ну што ты, родная, я ж пажартаваў, — кінуўся за жонкай Янек. — Лепш адкажы: калі няма прывідаў, можа ёсць тайнікі ці падземныя хады? У такім доме абавязкова павінна нешта быць.

— Спытай у Божэны.

— Дык што? — Янек абярнуўся да сястры жонкі.

— Пра тайнікі не ведаю, а хадоў дакладна няма.

Выйшаўшы на вуліцу, яны з асалодай удыхнулі свежае паветра, не прасякнутае пылам.

— Дзверы замкні, — дапамагаючы спусціцца з ганка дзяўчатам, папрасіў Анжэй брата. — А то усе прывіды разбягуцца.

Янек затрымаўся на ганку. Замкнуўшы дзверы, ён дагнаў астатніх.

— Ты казалася, што пасля паўстання Касцюшкі маёнтак — гэта усё, што пакінулі тваім продкам, — спытаў хлопец у Божэны.

— Так, і што?

— Ці не занадта раскошна? — пацікавіўся Янек, уладкоўваючыся побач з жонкай на заднім сядзенні машыны.

— Янек, да таго як мае продкі прынялі удзел у паўстанні Касцюшкі, ім належаў не адзін такі маёнтак, яшчэ былі дамы у Вільні, Варшаве ды Гародне. А гэты маёнтак застаўся ім толькі таму, што да роду Старжэцкіх адносін ён не меў. Гэта пасаг жонкі майго прапрадзеда. Таму ён і не быў канфіскаваны.

— Усё адно, утрыманне такога дома патрабуе безліч сродкаў. І калі у іх усё адабралі, то як...

— Мой продак не быў клінічным ідыётам, каб усё аддаць расійскай казне, — перабіла яго Божэна. — Нейкі, скажам так, схаваны рэзерв ён захаваў.

— Аднак нешта мы прыпазніліся, — зірнуўшы на гадзіннік, заўважыў Янек. — Восьмая гадзіна, пара дадому.

Плаўна рушыўшы, машына пакацілася па дарожцы. За брамай Анжэй спыніў яе.

— Трэба замкнуць, — нагадаў ён.

Сёстры азірнуліся: у праёме брамы бачыліся занядбаны парк ды стары маёнтак.

На душы у Божэны стала неяк тужліва. Знявечаны, абветшалы дом... А, калісьці тут праводзіліся шумныя балі, ладзіліся ціхія сямейныя вечары. Вокны не ззялі пустэчай, а свеціліся агменем свечак. У парку шпацыравалі людзі, ды вецер лашчыў кроны дрэў. А зараз нават ён не пранікаў сюды — то лі не хацеў, то лі не мог пераадолець бетонны плот. Дом,

які шмат гадоў саграваў яе сям'ю, цяпер стаіць адзінока ды закінуты. І не палае больш агонь у каміне, не збіраюцца па вечарах у гасцёўні людзі. Дом застаўся адзін, нібы помнік даўным-даўно мінулай эпохі.

— Пра што задумалася? — роздум Божэны перарваў голас Анжэя.

Ад нечаканасці яна уздрыгнула, толькі зараз заўважыўшы, што ад маёнтка яны даўно ад'ехалі, і машына ужо выбралася з лясной дарогі на больш-менш прыстойную грунтоўку.

— Ведаеш, трэба абавязкова знесці гэтага бетоннага монстра ды усталяваць каваную агароджу, — падумаўшы, адказала яна.

— Правільна, траціць грошы — дык падчыстую, — заўважыў на гэта Янек.

— Янек... — хацела абурыцца Ядзя.

— Любая, я ж усё-такі фінансавы дырэктар, — нявінна пасміхнуўся ён жонцы. — Лічыць грошы — мая праца.

ГЛАВА 5 Кошт капрызу.

у
веску

малад

зёны

па

вярнуліся а восьмай гадзіне вечара.

— Ну што, як звычайна, у краму? — спытаў Анжэй.

— Ты як хочаш, а я піць больш не хачу!

— Я табе і не прапаную, а старому

у

зяць не зашкодзіла

бы

.

Бажэна паглядзела на мужа:

— Ты што, спаіць яго вырашыў?

— Не, гэта у меды

чных мэтах — каб спаў мацней, — пасміхнуўся ён.

Ядзя з сястрой імгненна пачырванелі. Янек хмыкнуў, але, атрымаўшы ад жонкі па патыліцы, хмыкаць перастаў, пакрыўджана засоп.

— Ну чаго ты? Гэта ж не я, гэта ён, — паказаў хлопец на

брата.

— Ідыёты — абодва, — пассміхаючыся, хорам заўважылі дзяўчаты.

— Ой, глядзіце, — усклікнула Бажэна, калі іх “Аўдзі” пад’язджала да пагорка, на вяршыні якога размяшчаўся касцёл.

У яго падножжа стаялі некалькі паліцэйскіх машын. А каля самога храма мітусіўся даволі вялікі натоўп.

— Цікава, што у іх там адбылося? — спытала Ядзя.

Анжэй ужо хацеў спыніць машыну, але Янек крануў яго за плячо:

— Ды ну іх, паехалі. Працоўныя, мусіць, набраліся ды з п’яных вачэй бойку учынілі. Вось і разбіраюцца зараз усім сялом: хто правы, хто вінаваты. А я павячэраць хачу, — нечакана дадаў ён.

— Наогул, Янек, хутчэй за усё, правы, так што — паехалі. У краму да закрыцця паспець трэба.

— Ну вас гэтая пані і пасля закрыцця абслужыць, — з’едліва заўважыла Бажэна.

— Жэнка, ды ты ніяк раўнуеш!.. — адзначыў Анжэй.

— Не дачакаешся...

— Ну ведаеш: на нас з Янекам толькі адна прадаўшчыца прыглядаецца, а на вас з сястрой — цэлая брыгада будаўнікоў. А я, між іншым, раўную, — не застаўся у баргу Анжэй.

— Дарма. Ты ж ведаеш...

— Ведаю, — у адказ пасміхнуўся ён.

— Гэй! — пачуўся з задняга сядзення голас Янека. — Ты за дарогай сачы, у каханні потым прызнаешся.

— Заткнуўся б ты, брат, а то пешшу пойдзеш.

Да будынка крамы маладзёны пад'ехалі моўчкі. Супакоіўся нават Янек, зразумеўшы, што хваціў лішку. Ён ніколі не сумняваўся у стаўленні брата да сябе. Цудоўна ведаў: за шмат таго, што ён мае зараз, ён абавязаны брату. Але на Бажэне Анжэй проста памяшаўся, з розуму сыходзіў з-за яе. Янек добра памятаў, як пакутаваў брат раней, і які быў шчаслівы, калі яна пагадзілася выйсці за яго замуж. Столькі гадоў ведаючы Анжэя, Янек і гадкі не маў, што той здольны так закахацца. Тым не менш заўсёды самаўпэўнены брат, за

якім, колькі сябе памятаў Янек, бабы натоўпамі бегалі, закахайся як хлапчук. Ён успомніў размову з братам напярэдадні ад'езду таго у Варшаву:

— Ды што ты так сябе мучыш?! — казаў ён тады. — Мала хіба на свеце дзевак? Знайдзі іншую, ды усе справы.

— Не улязай, Янек, я сам разбяруся, — адказаў Анжэй.

— Пра што ты кажаш! — не вытрымаў малодшы брат. — Ды яна ж проста гуляе з табой.

— Янек, яшчэ раз кажу: гэта не твая справа... Ведаеш, я ужо неяк звыв: варта толькі захацець, ды любая не тое што пацулуе, але і у ложка скокне. Грошы шмат чаго вырашаюць. Але Жэнцы грошы мае сто гадоў не патрэбны. Ні мае, ні бацькавы. Яна магла усё жыццё дома сядзець, нічога не рабіць, але не — адразу пасля універсітэта працаваць пайшла... Ды і не хачу я іншую. Ты лічаш, я не спрабаваў? Спрабаваў — ды усё марна. Янек, ты ж у курсе, чаго я толькі ні бачыў, і нічога — выбраўся. А тут... Як хлапчук... Ты вось Ядзю сваю забыць можаш?

— З розуму сышоў! Яна мая жонка, у нас дзіця, я кахаю яе.

— А я Бажэну. Так што давай закроем гэтую тэму.

У далейшым усё наладзілася. Ці раўнаваў Янек брата? Вядома, не. Ён разумеў: для Анжэя Бажэна значыць тое ж, што для яго самога Ядзя, а зараз яшчэ і Хенрык. Адзінае, што здзіўляла хлопца: як Анжэй мог ужывацца са сваёй жонкай. Характар у яе быў, па шчырасці, горш не бывае. Ну, калі сказаць адкрыта, у Ядзі характар не нашмат лепшы, але Жэнка — гэта ж наогул лясны пажар, а не жанчына. Спачатку наробіць спраў, потым сама расхлёбвае, але, трэба аддаць належнае, заўсёды сама.

— Ды што за халера! — вывеў з роздумаў Янека голас брата.

“Аўдзі” спынілася каля ганку вясковай крамы. Нягледзячы на тое, што крама павінна была працаваць да дзевяці, а на гадзінніку было толькі пачатак дзевятай, дзверы яе былі шчыльна зачынены ды упрыгожаны хляўным замком уражлівага памеру.

— Ну і дзе ваша прыгажуня? — іранічна падкрэсліўшы апошняе слова, спытала Бажэна.

— Хто яе ведае. Можа, сёння па тэлевізары яе любімы фільм паказваюць, — пажартаваў Янек.

— Так, фільм — справа сур'ёзная, — кіўнула яго жонка.

— Як жыць далей, калі ты не даведаешся, ці павярнуўся Саід да Айшы ці не. Паехалі дадому, наўрад ці тут хто-небудзь з'явіцца раней за заўтрашнюю раніцу.

Анжэй развярнуў машыну, і яна пакацілася у бок дома пана Чэслава. “Аўдзі” неслася па пасёлку, падскокваючы на выбаінах ды купінах, нібы мячык.

— Не гані ты так, — звярнуўся Янек да брата. — Не бачыў, ці што, якая дарога? знішчыш мне падвеску.

— А яна у цябе ёсць? — напаўабярнуўшыся да яго, спытаў Анжэй.

Хлопец залыпаў вачыма, спрабуючы асэнсаваць сказанае братам.

— Не вастры, — адказаў ён. — Звык на сваім усюдыходзе народ палохаць, не машына, а танк. А да маёй прыгажуні іншы падыход патрэбен.

— Глядзі, Янек: цябе Ядзя хутка да машыны раўнаваць пачне, — умяшалася у размову Бажэна.

— Не-а. Не пачне, — пераканана заявіў хлопец.

— І чаму ты так у гэтым упэўнены? — спытала у яго жон-

ка.

— Таму што ты у мяне дзяўчынка разумная. І ведаеш: машын такіх шмат, а ты — адна, — скончыў сваю думку Янек.

— Добра, Дон Жуан, хопіць балбатаць, прыехалі, — звярнуўся Анжэй да брата.

Машына спынілася у двары перад хатай. Хлопцы дружна выбраліся вонкі.

— Дзяўчаты, мы пойдзем памыемся, а вы пакуль збярыце што-небудзь на вячэру, — папрасіў Анжэй маладых жанчын. — Так, і паведаміце старому: на сёння у нас абвешчаны сухі закон.

Сёстры пераглянуліся:

— Гэй, а чаму мы?

— Як чаму? Справа гэтая тонкая, якая патрабуе далікатнага падыходу. А вы — жанчыны, у вас далікатнасць у базавых наладах, — пасмяшаўся Янек, накіроўваючыся за рог хаты.

Анжэй жа толькі развёў рукамі, выказваючы гэтым жэстам поўную салідарнасць з братам, ды, нешта напіваючы, таксама

схаваўся за рагом.

— Ну і езуіты, — абурылася Бажэна. — Вось адпраўлю спаць галоднымі, будзе вам тады жаночая далікатнасць.

— Я ж табе казалася: трэба было пакінуць іх дома, — папракнула сястру Ядзя.

— Так? А хто б за машынай глядзеў ды ад розных ёлупняў абараняў? — не пагадзілася з ёй сястра.

Крыху падумаўшы, Ядзя кінула у адказ. Дзяўчаты падняліся на ганак ды расчынілі уваходныя дзверы.

— Што гэта так ціха? Электрычнасць адключылі, ці што?

— З чаго ты узяла? — уваходзячы у хату услед за сястрой, спытала Бажэна.

— Ды стары ж у такі час звычайна тэлевізар глядзіць, а сама ведаеш, як ён у яго раве.

Бажэна паморшчылася, узгадаўшы: пан Чэслаў на самой справе заўсёды уключаў гук на поўную моц. У любога іншага ўжо праз пяць хвілін пасля такога рову слых бы зусім знік, а гэтаму — хоць бы што.

— Паслухай, можа, яму дрэнна стала, чалавек жа сталы,
— занепакоілася старэйшая з сясцёр.

— Сталы? Ды ён сталым быў яшчэ да нашага з табой нараджэння, а зараз...

— Ядзя! — з укорам паглядзела на сястру Бажэна.

— Добра, добра, ідзем паглядзім.
Сёстры накіраваліся у пакой старога.

— І дзе ён? — агледзеўшы пустое памяшканне, спытала Бажэна.

У пакоі стаяў стары металічны ложак з панцырнай сеткай, шафа, па выглядзе — равесніца ложка, ды вялікі стол, у цэнтры якога размясціўся навенькі тэлевізар. А вось самога старога нідзе бачна не было.

— Можа, яму у нейкім іншым пакоі дрэнна стала, — выказала здагадку Ядзя.

— Ну што ты заладзіла: дрэнна, дрэнна!

— Я?! — абурылася тая. — Ды ты ж сама...

Трохі паспрачаўшыся, дзяўчаты агледзелі увесь дом. Праз

некалькі хвілін, праверыўшы усе пакоі ды нават пару разоў паклікаўшы старога па імяні, яны пераканаліся: дома яго няма.

— Цікава, куды ён усё ж такі падзеўся?

— Ды Бог яго ведае, — махнула рукой Ядзя. — Пойдзем. Нам яшчэ вячэру прыгатаваць трэба.

Сёстры накіраваліся на кухню.

— А стары — маладзец, — грымячы каструлямі, заўважыла Ядзя. — І бульбу пачысціў, і грыбы паспажыў.

— Ты нават не здагадваешся наколькі. Зірні, — Бажэна выцягнула дзве запацелыя бутэлькі гарэлкі.

Агледзеўшы знаходку, сястра хмыкнула.

— Запасісты. Выходзіць, хлопцы дарма хваляваліся.

— Аб чым мы хваляваліся? — пачуўся з ганку голас Анжэя.

Дзяўчаты азірнуліся. Пасміхнуўшыся, Бажэна прадэманстравала ім знаходку. Твар Янека тут жа змяніўся. У вочы павярнуўся сусветны смутак. Голасам, поўным пакуты, ён за-

стагнаў:

— Божа, толькі не гэта!

— Ды хопіць табе, — пасміхнуўся старэйшы брат. — Дарэчы, а дзе стары?

Ядзя паціснула плячыма.

— Няма яго. Мы з Бажэнкай увесь дом агледзелі — думалі, каб чаго не трапілася.

— Не хвалойцеся вы, да вячэры павернецца, дарма, ці што, гарэлку купляў.

— Жэнка, — уладкоўваючыся на крэсле, звярнуўся Анжэй да жонкі, — распавядзі лепш: што вы учора даведаліся пра абраз?

Сёстры пераглянуліся.

— З чаго ты узяў, што мы нешта даведаліся? Ты ж спаў, — спытала Бажэна.

— Не настолькі моцна, каб не чуць, як ты чартавалася, шукаючы ноўтбук. Дык вы што-небудзь знайшлі?

Бажэна дастала з халадзільніка прадукты. І пакуль яны з сястрой рыхтавалі вячэру, падрабязна распавяла усё, пра што ім удалося даведацца.

— Дык я не зразумеў: быў той абраз ці не? — вырашыў удакладніць Янек ды пацягнуўся рукой да талеркі з нарэзанай каўбасой.

Ядзя кінула у мужа ручнік.

— Ну чаго ты, — пакрыўджана засоп ён.

Пачакаўшы, пакуль сястра з мужам высвятляць адносіны, Бажэна працягнула:

— Хутчэй за усё — быў. Не гледзячы на тое, што сайт, з якога мы узялі гэтую інфармацыю, груба кажучы, левы. Я б такім звесткам асабліва не давярала. Але, з іншага боку, ён пацвярджае аповеды старога. Прачытаць аб абразе ён наўрад ці дзесьці мог, мы самі знайшлі інфармацыю аб ім з вялікай цяжкасцю. Так што, па усёй бачнасці, абраз існаваў. А вось ці праўдзівыя гісторыі, звязаныя з ім, — не ведаю.

— А прыблізны кошт абразу не указваўся? — спытаў Янек.

— Не. Але думаю, гаворка пойдзе пра вельмі прыстойную

суму.

— З абразам зразумела, а пра новага сваяка што-небудзь даведаліся?

— Не, — загаварыла Ядзя. — Я сёння размаўляла з татам. Ён сказаў, што пра існаванне у Марыі брата чуе упершыню.

— Значыць, дзед нешта наблытаў, — заўважыў Янек.

— Я так не лічу, — адказала на гэта Бажэна.

Маладзёны са здзіўленнем паглядзелі на яе.

— Судзіце самі, — растлумачыла ім дзяўчына. — Калі стары распавёў праўду пра абраз, цудоўна памятае Марыю (бо з ходу заўважыў, што Ядзя — копія прабабкі), значыць, з памяццю у яго поўны парадак, а хлусіць дзеду навошта.

— Бажэна мае рацыю, — кіўнуў Анжэй.

— А наогул, мутная, дзяўчаты, у вас сямейка, — уставіў Янек.

— Што?! — дружна абурыліся сёстры.

— Што-што. Прадзед ваш ні з таго ні з сяго збег з род-

най хаты, прыхапіўшы жонку ды маленькага сына. Прабабка, як падпольшчык на допыце, захоўвала маўчанне аб існаванні брата, — вёў абвінаваўчую прамову Янек.

— Анжэй, утаймуй брата, — папрасіла Бажэна мужа. — А то я, хоць і супраць усякага роду гвалту, але яго дакладна зараз чым-небудзь агрэю.

— Ох, брат, і як ты толькі з ёй жывеш, — хорам працягнулі за Янека маладзёны.

— Паслухайце, усё амаль гатова, пара вячэраць, — заўважыла Ядзя, завіхаючыся каля пліты. — А старога усё няма.

Тут зарыпелі уваходныя дзверы. Раздаўся гучны тупат. Затым у кухню уплыў задаволены дзед, а за ім... паліцэйскі! Замыкаў шэсце нейкі мужчына.

— А у склепе пад касцёлам труп знайшлі! — з парога завіў пан Чэслаў.

Ад здзіўлення Бажэна села на падваконнік, а Ядзя выпусціла з рук лыжку, якой нешта памешвала у каструлі на пліце.

Паліцэйскі грозна зірнуў на старога, і той, ніякавеючы пад яго позіркам, заляпаў:

— Не труп, а рэшткі...

— Парэшткі, — паправіў яго ахоўнік парадку.

Трэба адзначыць, на грознага прадстаўніка органаў правапарадку ён паходзіў мала. Невысокі, пузаценькі, кірпаты, з круглымі, абсалютна наіўнымі вачыма. На выгляд яму можна было даць гадоў сорок пяць. Ды і падобны ён быў на дабрадушнага калабка, чамусьці апранутага у фуражку.

— Вы не маглі б патлумачыць толкам? — прыйшоўшы у сябе, папрасіла Бажэна.

— Зараз, — з-за спіны «калабка» з'явіўся невядомы малады чалавек. — Мяне клічуць Томаш Матэцкі, — прадставіўся ён. — Я кірую рэстаўрацыйнымі працамі у касцёле. Зараз мы расчышчаем склепы пад ім. Сёння у адным з ходоў мае працоўныя знайшлі чалавечы шкілет.

Пакуль хлопец распавядаў, Бажэна з цікавасцю яго разглядала. Равеснік яе мужа, ну або трохі старэйшы. Высокі, з добрай фігурай, вельмі цёмнымі валасамі ды класічнымі рысамі твару. «Не хлопец — карцінка», — падумала яна.

Але прыцягнула яе не знешнасць мужчыны, а рэакцыя Анжэя на яго з'яўленне. Ледзь убачыўшы увайшоўшага, той уздрыгнуў. Калі б Бажэна не глядзела у гэты момант на мужа, наўрад ці б яна нешта заўважыла — так хутка Анжэй узяў

сябе у рукі.

— Вось мы і выклікалі паліцыю ды дзяльнічага інспектара, — тым часам працягваў пан Матэцкі.

— Дык вы інспектар? — павярнуўшыся тварам да паліцэйскага, удакладніў Янек.

— Так точна, — па-ваеннаму адрапартаваў той. — Сяржант Данілавіч, — дадаў ён.

— А парэшткі чые? — пацікавілася Ядзя. — І мы якое дачыненне да гэтага маем?

— Ды там косткі адны, — пачаў распавядаць пан Данілавіч. — Эксперты з горада прыехалі, кажуць: шкілету гадоў сямдзесят, быццам бы застрэлілі яго. А я думаю: раней гэта было. Касцёл з 47-га закінутым стаіць, а уваход у падвалы яшчэ у 39-ым, падчас авіяналётаў, засыпала. Вось, а цяпер клопат адзін, — горасна уздыхнуў ён. — Дык я чаго зайшоў, — тут ён, відаць, узгадаў, што з'яўляецца прадстаўніком мясцовай улады, ды, дадаўшы у голас суровасці, спытаў: — Вам што-небудзь вядома па дадзеным пытанні?

Анжэй зарагатаў. Ядзя з Янекам абмяняліся здзіўленымі позіркамі. А Бажэна, якая толькі што зацягнулася цыгарэтай, папярхнулася тытунёвым дымам.

— Па справе?! Вы ж казалі: ён сямдзесят гадоў таму памёр, — адкашляўшыся, прамовіла яна.

Інспектар, зразумеўшы, што змарозіў глупства, збянтэжыўся.

— Дык я для парадку пытаюся.

— Ну калі для парадку, тады так, — усё яшчэ смеючыся, заўважыў Анжэй.

— Ды ты не хвалюйся, Міхась, — паляпаў па плячы дзяльнічага стары, — уладкуецца усё. лепш садзіся з намі вячэраць, і вы таксама, — кіўнуў ён хлопцу.

Маладзён крыху збянтэжыўся. Але паглядзеў на дзяўчат — тыя, трэба адзначыць, зрабілі на яго моцнае уражанне, хоць і не прыклалі да гэтага а ніякіх намаганняў, — ды пагадзіўся.

Бажэна непрыкметна зірнула на мужа. Невядома, што яна чакала убачыць, але Анжэй быў абсалютна спакойны, толькі ветліва пасміхаўся гасцям.

А вось Янеку запрошаныя відавочна не падабаліся. Хлопец перастаў усміхацца. На рэстаўратара ён глядзеў з ней-

кай непрыязнасцю. Але той яго позірка упарта ігнараваў. Уся увага Томаша была прыкавана да дзяўчат, якім ён то пассміхаўся, то рабіў кампліменты.

— Вы праходзьце у пакой, — прапанавала Ядзя. — Зараз накроем на стол ды будзем вячэраць.

Мужчыны пацягнуліся да выхаду. На ганку кухні Янек пераглянуўся з Анжэем, той нешта ціха сказаў брату. Потым абодва паглядзелі на занятых прыгатаваннем вячэры сяцёр ды выйшлі.

Ледзь маладзёны схаваліся за дзвярыма, Ядзя звярнулася да сястры:

— І як табе хлопец? З такімі знешнімі дадзенымі яму б на вокладку часопіса, а не у нейкай глушы касцёлы рэстаўраваць.

— Не кажы. Не хлопец — карцінка, — пагадзілася Бажэна. — Ты толькі Анжэю гэта не кажы, а то «карцінка» можа крыху пацярпець.

— Мяркуеш?

— А то я твайго мужа не ведаю.

— У такім выпадку павінна ведаць, што з пачуццём гумару у яго усё добра. Ты б на свайго паглядзела, — пасміхнулася у адказ старэйшая сястра. — Калі стары прапанаваў ім застацца на вячэру, я думала, Янек закіпіць ад злосці.

Ядзя раптам спынілася прама пасярод кухні:

— Паслухай, з чаго гэта гэтага прыгажуна наогул сюды занесла? З Данілавічам усё зразумела. А гэтаму што трэба?

— Прыйшоў пераканацца, што інцыдэнт з яго працоўнымі вычарпаны.

Ад нечаканасці дзяўчаты уздрыгнулі ды азірнуліся: на парозе кухні стаяў Анжэй.

— Вось халера, напалохаў! — абурылася Ядзя, у душы спадзеючыся, што ён чуў не ўсю іх з сястрой размову.

— Ты нешта хацеў? — спытала мужа Бажэна.

— Так. Гэта... — Хлопец падышоў да жонкі ды прытуліў яе да сябе.

— Гэй! Вы вячэраць ідзяце? — пацікавілася Ядзя, разумеючы: калі не умяшацца, абдымаць жонку Анжэй будзе доўга.
— Усё даўно гатова. Чакаем толькі вас.

— Зараз.

— Добра, я пайду, — выходзячы з кухні, сказала Ядзя.

— Пойдзем, — малады чалавек накіраваўся услед за сястрой жонкі.

— Пачакай, — Бажэна узяла мужа за руку. — Анжэй, што з табой? — спытала яна, гледзячы яму у вочы.

— Нічога, — адказаў хлопец. — Проста захацеў цябе пачалаваць, вось і усё. Ну дык мы ідзем?

Дзяўчына кінула.

— Акажыце, вы ж з Любліна? — закусіўшы, спытаў інспектар. — У нашы краі адпачываць прыехалі?

— Яны не адпачываць, — умяшаўся пан Чэслаў. — Яны «Струмень» набыпілі, вось пакупкай палюбавацца прыехалі.

— Праўда?! — зацікавіўся Томаш.

Дзяўчаты кінулі.

— А навошта вам гэтая сядзіба?

— Лічыце гэта жаночым капрызам, — адказала Бажэна.

Хлопец пачынаў яе дратаваць. Чым больш ён выпіваў, тым больш назойлівым становіўся, адпускаючы чарговыя кампліменты то ёй, то яе сястры. Дзяўчына цудоўна бачыла: Анжэю ды Янеку гэта не падабаецца. *«Як бы знешнасць госця не зведала кардынальных змен у горшы бок»*, — думала яна, ведаючы характар мужа ды яго брата.

— Нетанны капрыз, — заўважыў Томаш, але тут жа дадаў: — Зрэшты, разумею вашых мужоў. Жаданне такіх прыгажунь — для мужчыны закон.

Янек паглядзеў на брата. Адчувалася: ліміт цярпення абодвух мужчын вычарпаны.

— Можа, выйдзем папаліць? — пацікавіўся Янек.

Участковы кіўнуў. Разам з Янекам яны падняліся з-за стала. Падумаўшы, да іх вырашылі далучыцца Анжэй ды Томаш.

— Можа, і мы пойдзем? — спытала Ядзя у сястры.

Праводзіўшы позіркам мужчын, Бажэна адмоўна паківала галавой.

Янек з Данілавічам павярнуліся даволі хутка, а вось Анжэя не было. Бажэна ужо сабралася выйсці за мужам, але Янек спыніў яе:

— Не трэба, ён праводзіць нашага госця ды хутка павернецца.

— Вось так сустрэча, — ухмыльнуўся Томаш.

Анжэй стаяў насупраць яго каля брамкі, засунуўшы рукі ў кішэні джынсаў, ды разглядаў мужчыну.

— Дык ты цяпер рэспектабельны бізнесмен? Ніколі б не падумаў.

Паглядзеўшы за спіну хлопца — ці няма каго-небудзь на ганку, Анжэй адказаў:

— Я таксама не чакаў сустрэць цябе у якасці рэстаўратара.

— Я трохі змяніў род сваёй дзейнасці.

— І як, рэстаўрацыя выгаднейшая, чым крадзеж ды перапродаж машын? — з сарказмам спытаў Анжэй.

— Слухай, што ты так на мяне глядзіш! — не вытрымаў-

шы, павысіў голас Томаш. — Сам што, лепшы! Забыўся, як тады грошы зарабляў?

— Я усё выдатна памятаю, — спакойна загаварыў Анжэй. — І тое, што ты мяне здаў, — таксама. А прынамсі, цябе ж толкам не дапытвалі, я ж дакладна ведаю. Цябе татачка тады адразу выцягнуў, а я больш за год у Дамінуве ды папраўчай калоніі праседзеў. Дарэчы, калі цябе, Томаш, узялі, ты быў навогул без мяне.

— У мяне не было выбару. Бацька казаў, што гэта адзіны спосаб выкруціцца. Ды і цябе усё роўна рана ці позна пасадзілі б, для такіх прытулкаўскіх гэта норма. Табе, Анжэй, наогул грэх на жыццё скардзіцца: мяркуючы па тым, што сядзібу купіў, чалавек ты далёка не бедны. Неблага уладкаваўся за гэты час. А жонка у цябе проста прыгажуня. Дарэчы, твая Бажэна ведае, чым ты на яе капрызны грошы зарабляў? А то дзяўчынка яна у цябе прыстойная, на баявую сяброўку крымінальніка не падобная, — з'едліва спытаў Томаш.

Анжэй грэбліва паглядзеў на хлопца, а потым з усёй сілы ударыў яго кулаком у сківіцу. Мужчына кулям зваліўся на зямлю.

— Ты што — ахрэнеў?! — падымаючыся ды сплёўваючы кроў, зашыпеў ён. — Ды я... — але не паспеў дагаварыць.

Анжэй схапіў яго за каўнер кашулі.

— Цяпер слухай мяне, — загаварыў ён. — Табе, курва, яшчэ тады трэба было шыю згарнуць, але не хацелася з-за такога вылюдка гадоў на дзесяць сесці.

Томаш паспрабаваў вырвацца, але марна. Анжэй трымаў яго мёртвай хваткай.

— Але калі ты яшчэ раз хоць на кілометр наблізішся да маёй жонкі або да жонкі Янека, я цябе голымі рукамі разарву. І твой бацька хрэн дапаможа. Ты зразумеў? — мужчына як след труснуў Томаша. — Я не чую!

— Зразумеў. Адпусці, — прахрыпеў той.

— Ахвотна. — Анжэй расчыніў брамку ды выкінуў хлопца на вуліцу.

Потым разварнуўся ды, не азіраючыся, пайшоў да хаты. Дайшоўшы да ганка, спыніўся, дастаў з кішэні пачак цыгарэт ды, уладкаваўшыся на прыступках, закурыў. За яго спіной рыпнулі дзверы. Раздаўся голас Бажэны:

— Ты ужо правёў госця? — яна прысела побач. — Там Янек увесь ізвёўся, забаўляючы участкавага. Той п'яны у дровы, ужо дзесяты раз п'е на пасашок.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «Литрес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на Литрес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.